

12 - ΙΘΑΚΗ

Η Ιθάκη του μύθου, της ιστορίας και των συμβολισμών παραμένει μέχρι σήμερα ένας σπάνιος, μοναδικός τόπος. Αναπόφευκτα όποιος προσεγγίζει την Ιθάκη θα σιγοψιθυρίσει τους στίχους που έγραψε ο Κ. Π. Καβάφης αναγορεύοντας την Ιθάκη σε σύμβολο γνώσης, νοσταλγίας και επιστροφής στην 'πατρίδα'.

ΙΘΑΚΗ

Σα βγεις στον πηγαιμό για την Ιθάκη,
να εύχεται νάναι μακρύς ο δρόμος,
γεμάτος περιπέτειες, γεμάτος γνώσεις.
Τους Λαιστρυγόνες και τους Κύκλωπας,
τον θυμωμένο Ποσειδώνα μη φοβάσαι,
τέτοια στον δρόμο σου ποτέ σου δεν θα βρεις,
αν μόν' η σκέψις σου υψηλή, αν εκλεκτή
σύγκλησις το πνεύμα και το σώμα σου αγγίζει.
Τους Λαιστρυγόνες και τους Κύκλωπας,

τον άγριο Ποσειδώνα δεν θα συναντήσεις,
αν δεν τους κουβανείς μες στην ψυχή σου,
αν η φύχη δεν τους στήνεις εμπρός σου.

Να εύχεσαι νάναι μακρύς ο δρόμος.
Πολλά τα καλοκαιρινά πρωιά να είναι
που με την ευχαριστησι, με τι χαρά
θα μπαίνεις σε λιμένας πρωτοειδωμένους·

.....
Πάντα στο νου σου νάχεις την Ιθάκη
Το φθάσιμο εκεί είν' ο προορισμός σου.
Αλλά μη βιάζεις το ταξείδι διόλου.
Καλλίτερα χρόνια πολλά να διαρκέσει·
και γέρος πια ν' αράξεις στο νησί,
πλούσιος με όσα κέρδισες στον δρόμο,
μη προσδοκώντας πλούτη να σε δώσει η Ιθάκη.

Η Ιθάκη σ' έδωσε τ' ωραίο ταξίδι
Χωρίς αυτήν δε θά βγαινες στο δρόμο.
Άλλα δεν έχει να σε δώσει πια.

Κι αν πτωχική την βρεις, η Ιθάκη δε σε γέλασε
Έτσι σοφός που έγινες, με τόση πείρα,
ήδη θα το κατάλαβες η Ιθάκες τι σημαίνουν.

Ιστορία της Ιθάκης

Η Ιθάκη του σήμερα μετρά μια ιστορία 6000 χρόνων. Από τη Νεολιθική περίοδο υπάρχουν τα πρώτα ίχνη κατοίκησης στο νησί. Την Μυκηναϊκή περίοδο (1500-1100 π.Χ.) η Ιθάκη υπήρξε η πρωτεύουσα του κράτους των Κεφαλλήνων που όριζε τα γύρω νησιά μέχρι τη Ζάκυνθο και τμήμα της ηπειρωτικής ακτής. Τα επόμενα 900 χρόνια (1100 – 180 π.Χ.) μέχρι που έφτασαν οι Ρωμαίοι η Ιθάκη έπεσε στην αφάνεια. Τμήμα της επαρχίας της Ιλλυρίας κάτω από τους Ρωμαίους, ανήκε στην επαρχία της Ηπείρου κατά τους Βυζαντινούς χρόνους, μέχρι το 1185 μ.Χ. που έφτασαν οι Νορμανδοί και οι Φράγκοι. Το 1479 για σύντομο χρονικό διάστημα την κατέλαβαν οι Τούρκοι και η Ιθάκη ερημώθηκε μέχρι το 1504 που άρχισε η Ενετοκρατία οπότε η Ιθάκη ξανακατοικήθηκε. Το 1797 έφτασαν οι Γάλλοι που τους διαδέχθηκαν οι

Ρωσσοτούρκοι, μέχρι το 1809 που όλα τα Επτάνησα περάσανε στην Αγγλική κυριαρχία. Το 1864 μαζί με τα υπόλοιπα Επτάνησα η Ιθάκη παραχωρήθηκε στην Ελλάδα.

Η Ιθάκη και ο Οδυσσέας

Η ομηρική *Οδύσσεια* είναι ένα ταξίδι στη Μεσόγειο των πολιτισμών και των μύθων. Το ταξίδι του Οδυσσέα ενώνει τον Μεσόγειο σε ένα διαχρονικό χώρο. Οι κατεστραμμένοι Τρώες αλλά και οι νικητές Έλληνες, περιπλανώμενοι στη Μεσόγειο, εγκαταστάθηκαν σε όλη τη λεκάνη της Μεσογείου και στην Ιταλία, δημιουργώντας μυθικούς και ιστορικούς θεσμούς.

Την πατρίδα του την Ιθάκη που για 20 χρόνια εναγώνια αναζητούσε ο Οδυσσέας, επιστρέφοντας μετά από απίστευτες ταλαιπωρίες, αφού τερματίστηκε ο πολυετής πόλεμος της Τροίας, την περιγράφει ο ίδιος με νοσταλγία στην Ομηρική *Οδύσσεια*.

«Είμαι ο Οδυσσέας, ο γιος του αντρόκαρδου Λαέρτη, ο κόσμος όλος ξέρει
τα κατορθώματά μου και η δόξα μου ψηλά στα ουράνια φτάνει
Πατρίδα μου είναι η Ιθάκη, η ξέφαντη
με το καμαρωμένο Νήριτο, το φυλλοσούσουρο βουνό της,
κι ένα γύρο νησιά πολλά προβάλουν, όλα τους κοντά βαλμένα,
η Σάμη, η δασωμένη Ζάκυνθο και το Δουλίχιο⁽¹⁾
κι είναι η Ιθάκη χαμηλή στο πέλαγο ψηλά ψηλά στη δύση,
μα τ' άλλα αλάργα στου ήλιου βρίσκονται και στης αυγής τα μέρη.
Πετραδερό νησί μα ασύγκριτη λεβεντομάνα, κι ούτε άλλο στον κόσμο
εγώ γλυκύτερο μπορώ να δω απ' τη γη μου.»

⁽¹⁾ Σημερινό Μεγανήσι

Η μνήμη του μεγάλου ήρωα πλανάται πάντα στο νησί και χωρίς τίποτα να είναι επιβεβαιωμένο, διάφορες τοποθεσίες έχουν ταυτιστεί με τα Ομηρικά τοπωνύμια. Πηγή Αρέθουσα, σπηλιά Ευμαίου, σπήλαιο των Νυμφών, όρος Νήριτον και άλλα. Η πόλη όπου και το ανάκτορο του Οδυσσέα (το Ομηρικόν άστυ) ακόμα δεν έχει ταυτισθεί με κάποιο χώρο. Η πιθανότερη θέση του είναι στο βόρειο τμήμα του νησιού, που πάντα ήταν το πιο εύφορο και δείχνει ίχνη διαχρονικής κατοίκησης από την νεολιθική περίοδο και όπου έχουν βρεθεί τα περισσότερα αρχαιολογικά ευρήματα.

Αξίζει να παρακολουθήσει κάποιος την πορεία του Οδυσσέα μέσα από τον Όμηρο, από τη στιγμή που ξυπνά σε μια παραλία αγνοώντας ότι βρίσκεται στην Ιθάκη, ενώ γύρω του είναι ακουμπισμένοι οι θησαυροί που του είχαν δώσει οι Φαίακες από τη γειτονική Κέρκυρα. .

Μόλις ξύπνησε ο Οδυσσέας είδε μπροστά του τη θεά Αθηνά και τη ρώτησε που βρίσκεται;

Τότε η Αθηνά η γλαυκόματη του απολογήθη και είπε:

«Ποια η χώρα τούτη; Τέτοιο ρώτημα μικρό παιδί σε δείχνει,

[...] την ξέρουνε χιλιάδες κόσμος

κι' όσοι ζούνε στην ανατολή και στο δυτικό σκοτάδι.

Τραχιά είναι αλήθεια η γη της, άλογα δεν τρέχουν εδώ πέρα,

Μα κι αν δεν είναι τόσο απλόχωρη, τη φτώχεια δεν την ξέρει

Βγάζει μαθές το στάρι αμέτρητο και το κρασί περίσσιο,

και οι βροχές και η δροσιά αδιάκοπα το χώμα της νοτίζουν.

Γίδια και βόδια έχουν βοσκότοπους καλούς

και δέντρα μύρια προκόβουν

και πηγές αστείρευτες ποτίζουν τα κοπάδια.

[...] Και τώρα την Ιθάκη θα θελα να ξεσκεπάσω μπρος σου για να πιστέψεις.

Να του Φόρκυνα ⁽¹⁾ ο κόρφος

Να κι η ελιά η στενόφυλλη στου λιμανιού την κόχη

Και δίπλα το γαλαζοσκότεινο χαριτωμένο σπήλαιο

ταμένο στις νύμφες ... Κι αυτό είναι το βουνό Νήριτο με δάση σκεπασμένο.

Μιλώντας την αντάρα σκόρπισε κι εφάνη γύρω ο τόπος

και χάρηκε ο Οδυσσέας ο αρχοντικός ο τριβασανισμένος

που είδε τη γη του και τα χώματα φιλεί

Μα τώρα ευθύς το βιος να κρύψουμε στα βάθη μέσα - μέσα

στη θεϊκή σπηλιά, απείραχτα να μείνουν.

Είπε η θεά και στ' ολοσκότεινο σπήλαιο μέσα εχώθη

κρυψώνες ψαχουλεύοντας να βρει

μετά ο Οδυσσέας επήρε και κουβαλούσε

τον χαλκό και το χρυσάφι και τα καλά υφαντά

τα πλούτη που οι Φαίακες του είχαν δώσει.

⁽¹⁾ σημερινός κόλπος του Μώλου

Στην παραλία αυτή, του κόλπου Φόρκυνα (σημερινός κόλπος Μώλου), βρήκε η Αθηνά τον Οδυσσέα και διώχνοντας την αντάρτα του έδειξε το Νήριτο (στο βάθος της φωτογραφίας)

Η είσοδος του σπηλαίου των Νυμφών, στο οποίο επί πολλά χρόνια πραγματοποιούνται ανασκαφικές εργασίες που έφεραν στο φως αξιόλογα ευρήματα. Κατά τον Όμηρο εδώ έκρυψε ο Οδυσσέας τους θησαυρούς που του είχαν δώσει οι Φαίακες.

Η θεά Αθηνά στη συνέχεια του έδωσε οδηγίες πως θ' αντιμετωπίσει τους μνηστήρες προτρέποντας τον να πάει να βρει τον πιστό του χοιροβοσκό Ευμαίο

[...] Μα εσύ πρώτα απ' όλα τράβηξε για το χοιροβοσκό σου αυτόν που νοιάζεται τους χοίρους σου και το καλό σου θέλει κι έχει αγάπη στο γιο σου και τη φρόνιμη Πηνελόπη.
Θα τον βρεις να κάθεται κοντά στους χοίρους, εκεί στο βράχο του Κόρακα και στις Αρέθουσας τη βρύση [...].

Η πηγή της Αρέθουσας αναβλύζει μέχρι σήμερα νερό. Πάνω από την πηγή βρίσκεται το σπήλαιο του Ευμαίου. Η πηγή προσεγγίζεται μόνο με τα πόδια και πρέπει κανείς να κατέβει μερικά σκαλιά για να φτάσει στην επιφάνεια του νερού.

Η σπηλιά του Ευμαίου πάνω από την πηγή Αρέθουσα.

Στη συνέχεια η θεά Αθηνά τον άγγιξε με το μαγικό ραβδί της και τον μετέτρεψε σε ζητιάνο

[...] Είπε η Αθηνά κι ευθύς τον άγγιξε με το ραβδί που εκράτει
και ζάρωσε το δέρμα τ' όμορφο το λυγερό κορμί του
της κεφαλής του τα ξανθόμαλλα τ' αφάνισε
με δέρμα γερόντου πολύχρονου τα μέλη γύρω-γύρω,
του θόλωσε τα μάτια τα όμορφα που ξάστραφταν ως τότε
κι ακόμα με άλλα τον περίζωσε κουρέλια και χιτώνα
λερά κι ολότρυπα σε ανείπωτη μουτζούρα βουτηγμένα.
Λαφίνας γρήγορης του φόρεσε τρανό τομάρι ξεμαδημένο
και στο χέρι του ραβδί κι ένα σακούλι βρώμικο, ολότρυπο
που εκρέμουνταν από σκοινί του δίνει [...].

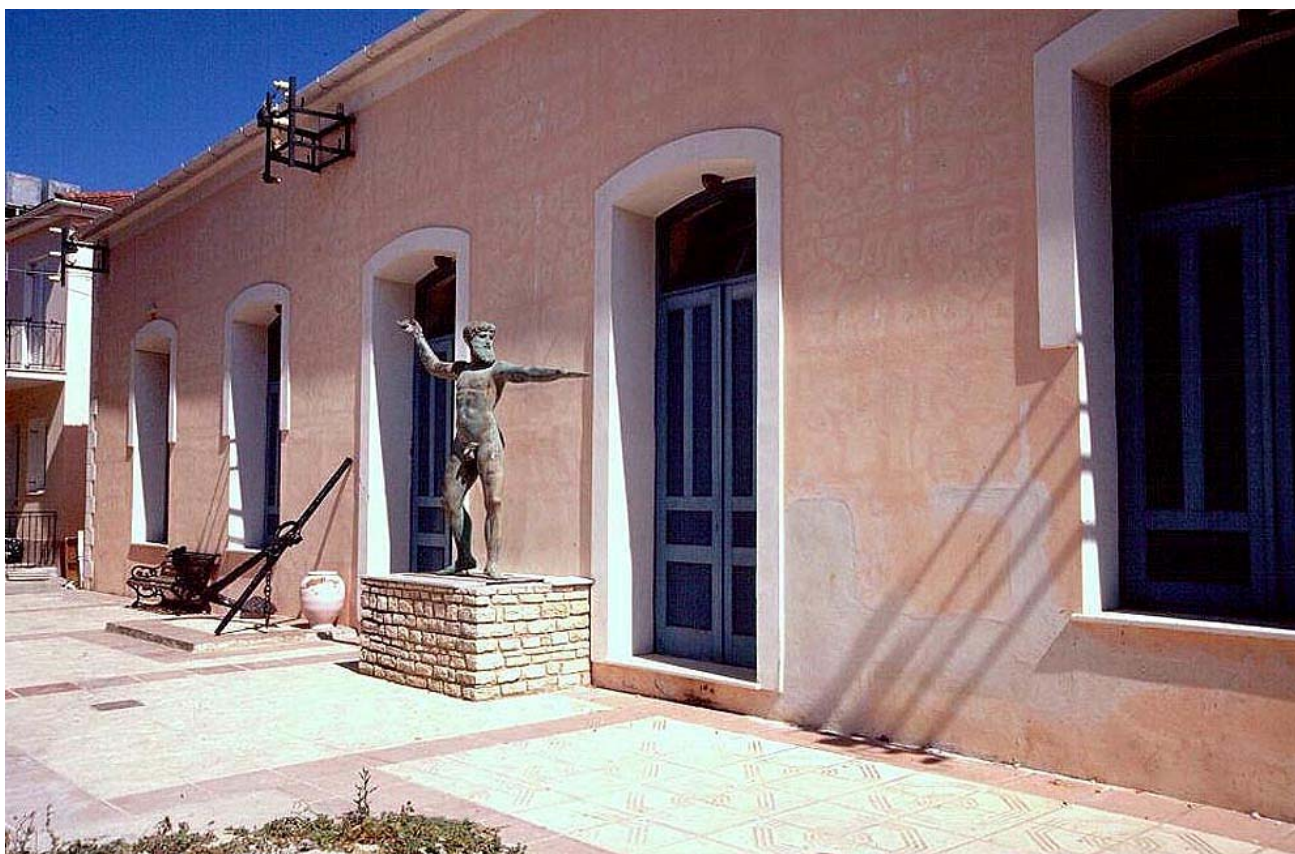
Φτάνοντας ο Οδυσσεάς στην Ιθάκη στον κόλπο του Φόρκυνα (μπλε κύκλος) έκρυψε τους θησαυρούς του στο σπήλαιο των Νυμφών (κόκκινος κύκλος). Στη συνέχεια ντυμένος ζητιάνος βρήκε τον πιστό του βοσκό Ευμαίο που ζούσε σε μια σπηλιά (κίτρινο κύκλος) κοντά στη πηγή της Αρέθουσας (πράσινος κύκλος). Το παλάτι του Οδυσσέα πιθανόν να βρισκόταν στην βόρεια πλευρά του νησιού (θαλασσί κύκλος). Με πορτοκαλί κύκλο το βουνό Νήριτο.

Απόσπασμα χάρτη "Ιόνια Νησιά" της εταιρείας Leadercom

Εικόνες ηρεμίας και γαλήνης προσφέρει η Ιθάκη.

Την πρόσφατη ιστορία του νησιού μπορεί να ακολουθήσει ο επισκέπτης στο λαογραφικό - ναυτικό μουσείο που βρίσκεται στο Βαθύ. Το μουσείο στεγάζεται στο κτίριο του ηλεκτρικού σταθμού της πόλης, που τροφοδοτούσε με ρεύμα το Βαθύ από το 1922. Εκεί θα δει κάποιος εκτός των άλλων, ενδυμασίες εποχής, έπιπλα, επαγγελματικό και γεωργικό εξοπλισμό του νησιού, όπως και ενθυμήματα από την εμπορική ναυτική σχολή.

Το λαογραφικό μουσείο στο Βαθύ είναι ένα σύγχρονο μουσείο, με ενδιαφέροντα εκθέματα όπου παρουσιάζεται η ιστορία των τελευταίων αιώνων του νησιού.

13 - ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ

Όπως αποδεικνύουν τα πολλά ανασκαφικά ευρήματα η Κεφαλονιά κατοικήθηκε από την **παλαιολιθική περίοδο**. Κατά τη **μυκηναϊκή περίοδο** (1500-1100 π.Χ.) αποτέλεσε τμήμα του βασιλείου του Οδυσσέα μαζί με την Ιθάκη, τη Ζάκυνθο και τη Λευκάδα. Κατά τη **γεωμετρική περίοδο** (1100-700 π.Χ.) παρουσίασε εικόνα εγκατάλειψης ενώ κατά τους **κλασικούς χρόνους** (480-323 π.Χ.) υπήρχαν στο νησί τέσσερις πόλεις-κράτη η Πάλη, η Κράνη, η Σάμη και οι Πρόννοι. Κατά τη διάρκεια των περσικών

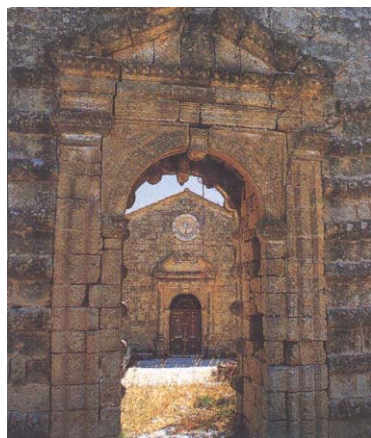
πολέμων η Πάλη συμμετείχε με 200 οπλίτες στη μάχη των Πλαταιών. Οι Κεφαλλονίτες κατάφεραν ν' αποκρούσουν τις επιθέσεις των Μακεδόνων, αλλά υποτάχθηκαν λίγο αργότερα, το **188 π.Χ.**, στους **Ρωμαίους**. Στην συνέχεια η Κεφαλονιά αποτέλεσε τμήμα του νέου **Βυζαντινού κράτους**. Την εποχή εκείνη κτίσθηκε το κάστρο του Αγίου Γεωργίου που έγινε και η πρωτεύουσα του νησιού. Κατά την περίοδο της Φραγκοκρατίας η Κεφαλονιά θα καταληφθεί το **1185** νωρίτερα από τα άλλα νησιά του Ιονίου, αλλάζοντας χέρια μεταξύ διαφόρων Φράγκων ηγεμόνων. Για δεκαπέντε μόνο χρόνια μεταξύ **1485-1500**, μέχρι να επιστρέψουν οι Ενετοί, η Κεφαλονιά παρέμεινε υπό την κυριαρχία των Τούρκων. Από το **1797** που καταλήφθηκε από τους Γάλλους δημοκρατικούς, που κατήργησαν το αριστοκρατικό σύστημα των Ενετών (*libro d'oro*), η Κεφαλονιά ακολούθησε την τύχη των υπολοίπων Επτανήσων. Για ένα μικρό διάστημα διοικήθηκε από τους Ρωσοτούρκους και το **1809** πέρασε υπό τη διοίκηση των Άγγλων. Οι Κεφαλλονίτες μετείχαν ενεργά στην Ελληνική επανάσταση και πρωτοστάτησαν για την απελευθέρωση τους από την Αγγλική κυριαρχία, που επιτεύχθηκε μαζί με τα υπόλοιπα Επτάνησα το **1864**. Το **1953** όπως και τα υπόλοιπα Επτάνησα η Κεφαλονιά υπέφερε από τους σεισμούς.

Το κάστρο του Αγ. Γεωργίου ΝΑ του Αργοστόλιου (σε κόκκινο κύκλο)

(Απόσπασμα χάρτη Road-Κεφαλονιά-Ιθάκη)

Το κάστρο του Αγ. Γεωργίου

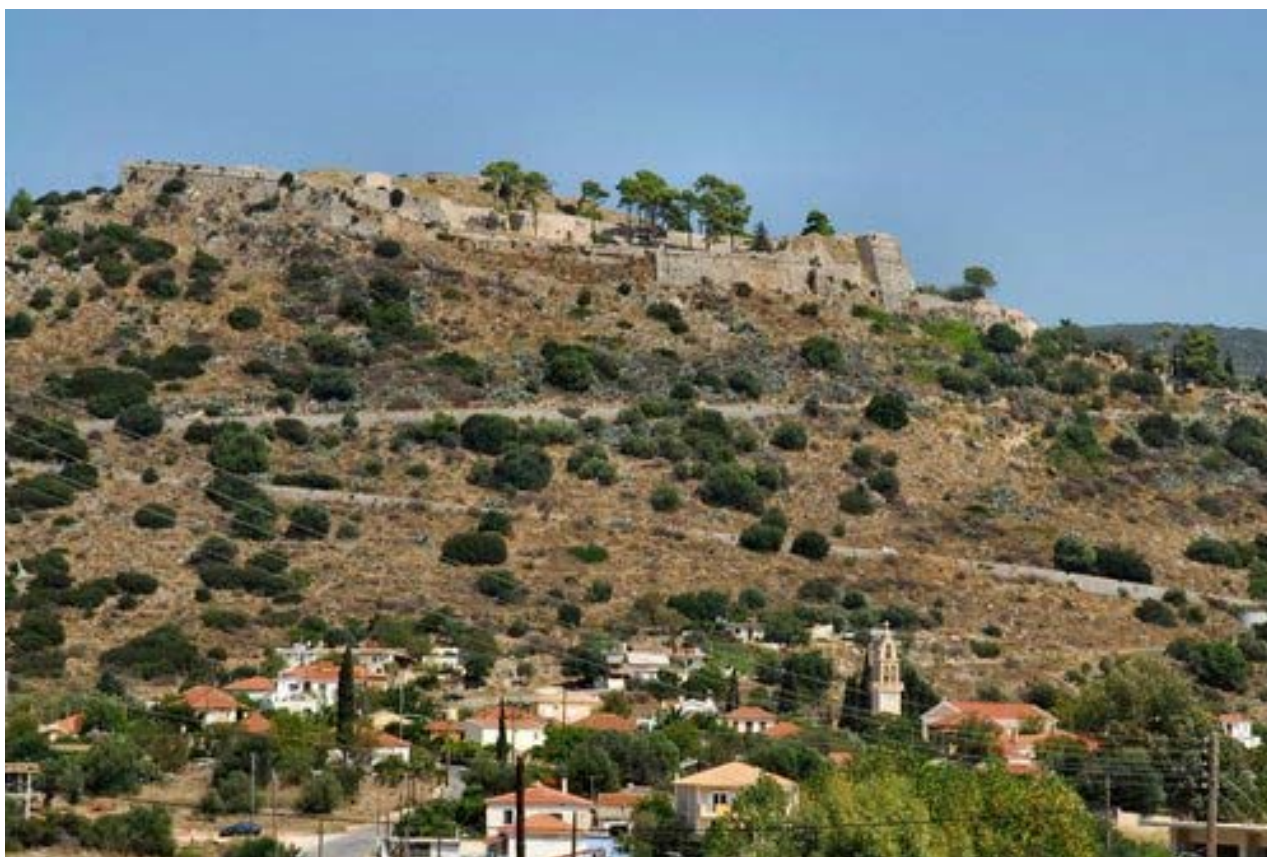

Στις πύλες του κάστρου είναι εμφανείς οι ενετικές αρχιτεκτονικές επιρροές

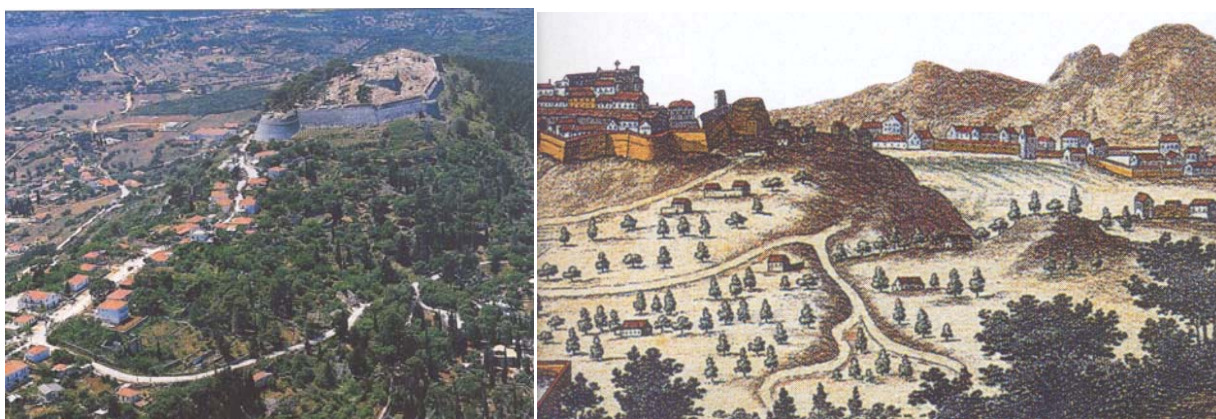
Το κάστρο του Αγ. Γεωργίου βρίσκεται σε έναν λόφο ύψους 304 μ., 6 χλμ. ΝΑ της πόλης του Αργοστολίου. Η πανοραμική του και φυσικά οχυρή θέση παρακίνησαν πρώτους τους Βυζαντινούς, οι οποίοι χτίσανε και το πρώτο κάστρο. Το 1125 για ένα μικρό διάστημα το κάστρο κατακτήθηκε από τους Ενετούς και μεταφέρθηκε στο Murano της Βενετίας το λείψανο του Αγ. Δονάτου. Από το 1185 οι Φράγκοι κατείχαν την Κεφαλονιά και μέχρι το 1797 που τα Ιόνια νησιά κατακτηθήκανε από τους Γάλλους, οι Ενετοί κατά το μεγαλύτερο διάστημα κατείχαν το νησί. Το φρούριο του Αγ. Γεωργίου πήρε τη σημερινή του μορφή κατά την κύρια ενετική περίοδο από το 1500 έως το 1797. Η περίμετρος του φτάνει τα 600 μ. ενώ η έκταση του τα 16 στρέμματα. Τα κάστρο έχει ισχυρούς προμαχώνες και στο κέντρο του πύργο σαν έσχατο σημείο άμυνας.

Στις πύλες αλλά και στα τείχη του κάστρου παρατηρεί ο σημερινός επισκέπτης τα στοιχεία και τις αρχιτεκτονικές επιρροές της ενετικής κατοχής.

Η σημασία του κάστρου μειώθηκε όταν μετά το 1797 η πρωτεύουσα του νησιού μεταφέρθηκε στο σημερινό Αργοστόλι.

Το φρούριο του Αγ. Γεωργίου και το χωριό Περατάτα. (Φωτό www.argostoli.gr)

Το φρούριο του Αγ. Γεωργίου από αεροφωτογραφία (φωτό αριστερά) και γκραβούρα του κάστρου κατά την ενετική περίοδο (φωτό δεξιά).
(Φωτό - Τα κάστρα της Ελλάδας Εκδόσεις EXPLORER)

Το Αργοστόλι και η λιμνοθάλασσα Κούταβος σε γκραβούρα του 1864 (από το βιβλίο του Edward Lear). Στο βάθος το βουνό Αίνος (υψομ. 1627 μ.) Στον κόκκινο κύκλο διακρίνεται το Κάστρο του Αγ. Γεωργίου.

Ο Edward Lear στο βιβλίο του στα *Επτά Ιόνια Νησιά* γράφει για το Αργοστόλι:

«Το Αργοστόλι είναι η πρωτεύουσα της Κεφαλονιάς και είναι χτισμένο στη δυτική πλευρά του λιμανιού, πάνω σε ένα υπερυψωμένο επίπεδο. Στη νότια πλευρά του λιμανιού όπου τα νερά είναι ρηχά, ξεχωρίζει ένα λιθόστρωτο μονοπάτι και ένας καλοφτιαγμένος καρόδρομος [...] ξετυλίγεται προς το επιβλητικό πευκόδασος στην κορυφή του Μαύρου Βουνού. [...] ακριβώς πάνω από την πόλη. [...] Τα κτίρια του Αργοστολιού είναι καλοφτιαγμένα και η πόλη αν και δεν ιδιαίτερα ζωντανή, έχει πολλούς ωραίους δρόμους και δημόσια κτίρια. Στο πρώτο επίπεδο υπάρχει ένα μονοπάτι από γκρίζους βράχους, όπου φυτρώνουν σχίνοι και αφθονούν οι χαρουπιές και πιο πέρα ελαιώνες σκεπάζουν τις πλαγιές ίσα με κάτω στην πόλη.»

Στο κάστρο του Αγίου Γεωργίου κατά την διάρκεια του καλοκαιριού πραγματοποιούνται πολιτιστικές παραστάσεις από τον Δήμο Αργοστολίου www.argostoli.gr

ΣΤ – ΝΟΜΟΣ ΛΕΥΚΑΔΑΣ

14 - ΛΕΥΚΑΔΑ

Η Λευκάδα είναι 'μόλις' νησί, καθώς ένας στενός δίαυλος τη χωρίζει από την απέναντι ακτή της Αιτωλοακαρνανίας. Η φυσική ομορφιά του νησιού την καθιστά ένα αγαπητό προορισμό για Έλληνες και Ιταλούς. Δεν είναι τυχαίο ότι στο κέντρο τη πόλης δημιουργήθηκε ένα από τα πρώτα καταστήματα στην Ελλάδα που πουλά τα κομψοτεχνήματα της βιομηχανίας Murano.

Η είσοδος του νησιού της Λευκάδας ανάμεσα στη λιμνοθάλασσα της περιοχής. Αριστερά το κάστρο του Γρίβα κτισμένο από τον Αλή Πασά των Ιωαννίνων το 1807 όταν μάταια επεδίωκε να καταλάβει το κάστρο της Αγίας Μαύρας, που με δυσκολία διακρίνεται, λόγω του επίπεδου του εδάφους, αν και απέχει μόλις 1800 μ. (κόκκινη διακεκομμένη γραμμή). Στο βάθος η πόλη της Λευκάδας.

Ιστορία Λευκάδας

Τα ευρήματα των ανασκαφών δείχνουν ότι η Λευκάδα κατοικήθηκε ήδη από την **παλαιολιθική** περίοδο, γεγονός που οφειλόταν στο ότι ήταν συνδεδεμένη με την απέναντι ηπειρωτική ακτή. Τους επόμενους αιώνες κατά τη διάρκεια της **νεολιθικής** περιόδου, αλλά και της **μυκηναϊκής** συνεχίστηκε η κατοίκηση της αποτελώντας τμήμα του βασιλείου του Οδυσσέα. Μάλιστα πολλοί ερευνητές ταυτίζουν την Λευκάδα με την Ομηρική Ιθάκη. Τον **7^ο αιώνα** οι Κορίνθιοι για να ελέγξουν την επιθετική και ανυπόταχτη Κέρκυρα ίδρυσαν αποικίες στην Λευκάδα και στην Αμβρακία (Αρτα). Στους Κορίνθιους οφείλεται και η διάνοιξη του δίαυλου που κατέστησε την Λευκάδα νησί.

Αντίθετα από τα άλλα νησιά του Ιονίου η Λευκάδα έλαβε μέρος στους πολέμους εναντίον των Περσών, συμμετέχοντας στη ναυμαχία της Σαλαμίνας και στη μάχη των Πλαταιών. Κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού πολέμου συντάχθηκε με τους Σπαρτιάτες. Τα επόμενα χρόνια υποτάχθηκε στους Μακεδόνες μέχρι το **167** μ.Χ. που κατελήφθη από τους **Ρωμαίους**. Όταν ο Οκταβιανός ίδρυσε την Νικόπολη, σε ανάμνηση της νίκης του εναντίον του Αντωνίου και της Κλεοπάτρας, υποχρέωσε του Λευκάδιους να μετοικήσουν στην νέα πόλη.

Ο εκχριστιανισμός του νησιού έγινε στις αρχές του 1^{ου} αιώνα μ. Χ από μαθητές του Απόστολου Παύλου. Τα επόμενα χρόνια μετά τη διαίρεση της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας η Λευκάδα ανήκε στο **Βυζάντιο**, το οποίο όμως δεν μπορούσε να προστατεύσει τις απομακρυσμένες κτήσεις του, με αποτέλεσμα το νησί να υποφέρει από τις βαρβαρικές επιδρομές και να ερημωθεί.

Κατά την περίοδο της **Φραγκοκρατίας** στην Λευκάδα εναλλάχθηκαν οι Φράγκοι ηγεμόνες που τον 14^{ον} αιώνα μετέφεραν την πρωτεύουσα τους στο φρούριο της Αγίας Μαύρας, στην είσοδο του δίαυλου μεταξύ του νησιού και της απέναντι ηπειρωτικής ακτής. Το **1479** η Λευκάδα κατελήφθη από τους Τούρκους που παρέμειναν στο νησί για περίπου 200 χρόνια. Η Λευκάδα ήταν το μόνο από τα Ιόνια νησιά, στο οποίο οι Τούρκοι έμειναν για τόσο μεγάλο διάστημα. Το **1684** το νησί πέρασε στα χέρια των **Ενετών** με αποτέλεσμα πολιτιστικά η Λευκάδα να πλησιάσει τα υπόλοιπα Ιόνια νησιά, στα οποία επικρατούσαν ήδη οι Ενετοί. Από το **1797** που την κατέλαβαν οι Γάλλοι δημοκρατικοί, η Λευκάδα ακολούθησε την μοίρα των υπολοίπων Επτανήσων. Το **1798** υπήχθη σε Ρωσοτουρκική διοίκηση, ενώ το **1810** πέρασε στη διοίκηση των Άγγλων, οι οποίοι παρέδωσαν τη Λευκάδα, το **1864**, όπως και τα υπόλοιπα Ιόνια νησιά στην Ελλάδα.

Η Λευκάδα στον **Α΄ παγκόσμιο πόλεμο** βρέθηκε στη δίνη του ανταγωνισμού μεταξύ βασιλικών και βενιζελικών, ενώ στον **Β΄ παγκόσμιο πόλεμο**, το αριστερό κίνημα που αναπτύχθηκε συγκρούστηκε με τους Γερμανούς, αλλά ενεπλάκη και στον εμφύλιο που ακολούθησε. Οι σεισμοί του 1948 και 1973 συμπλήρωσαν τις δοκιμασίες των κατοίκων του νησιού από τους οποίους πολλοί ξενιτεύτηκαν.

Το κάστρο της Αγίας Μαύρας

Αποτελεί το σήμα κατατεθέν της Λευκάδας, καθώς όριζε επί αιώνες την είσοδο στο νησί από την απέναντι ηπειρωτική ακτή της Ακαρνανίας. Η ίδρυση του κάστρου πραγματοποιήθηκε τον 13^ο αιώνα, όταν παραχωρήθηκε σαν προίκα στον Ιωάννη Ορσίνι για το γάμο του με την κόρη του δεσπότη της Ηπείρου Νικηφόρου Α΄ Αγγέλου. Αργότερα κατά τη διάρκεια της κυριαρχίας των Τόκκων στα Ιόνια το κάστρο πήρε τη σημερινή του μορφή κατά την οποία απέκτησε περιμετρική τάφρο, την οποία μπορούσε να διασχίσει κάποιος μόνο με γέφυρες και από τις δύο πλευρές του. Το νησί απέκτησε εκείνη την εποχή το όνομα Αγία Μαύρα (Santa Maura), το οποίο έχει διατηρηθεί μέχρι σήμερα στο κάστρο και στο ομώνυμο εκκλησάκι που βρίσκεται εντός του περιβόλου του.

Το εκκλησάκι της Αγ. Μαύρας αργότερα υπήρξε τμήμα του μοναστηριού που έχτισε η Ελένη Παλαιολογίνα μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Τούρκους. Η Παλαιολογίνα, ευρισκόμενη στην δυτική Ελλάδα, μετά τη διαφυγή της από την Κωνσταντινούπολη, παρασύρθηκε από θύελλα με το σκάφος της και βρέθηκε στην Λευκάδα, όπου μόνασε μέχρι το θάνατο της. Οι Τούρκοι μετέτρεψαν την εκκλησία σε τζαμί και το ταπεινό εκκλησάκι ξαναέγινε χριστιανικός ναός μετά την κατάληψη του κάστρου από τους Ενετούς.

Το καμπαναριό της Αγίας Μαύρας και το εσωτερικό της μικρής εκκλησίας.

Το 1479 το κάστρο κατακτήθηκε από τους Τούρκους, οι οποίοι το κράτησαν για 205 χρόνια. Το 1684 οι Ενετοί με τον Μοροζίνι κατέλαβαν το νησί, μεταφέροντας την πρωτεύουσα του νησιού από το κάστρο στη σημερινή του θέση. Οι Ενετοί παρέμειναν στο νησί για 113 χρόνια. Από το 1797, όταν την κατέλαβαν οι Γάλλοι το κάστρο της Λευκάδας πέρασε σταδιακά στους Ρωσοτούρκους, στους Άγγλους, οι οποίοι, όπως και το νησί, παρέδωσαν στην Ελλάδα το κάστρο το 1864. Το κάστρο τα επόμενα χρόνια χρησιμοποιήθηκε σαν στρατόπεδο, τόπος κράτησης αιχμαλώτων, στέγασε πρόσφυγες της Μικρασιατικής καταστροφής, ενώ σήμερα φιλοξενεί εκδηλώσεις των Γιορτών Λόγου και Τέχνης του Δήμου Λευκάδας.

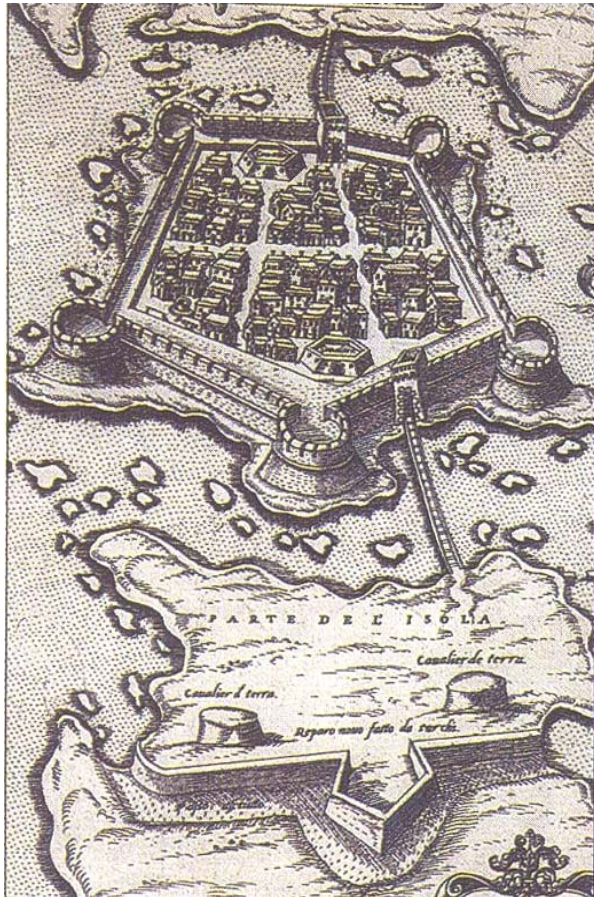
Το έμβλημα τη ενετικής περιόδου (1684-1797), ο Λέων την Βενετίας, στα τείχη του κάστρου της Αγίας Μαύρας.

Η πύλη του κάστρου από την πλευρά της Λευκάδας. Ορατά είναι τα τουρκικά και φράγκικα αρχιτεκτονικά στοιχεία. Δεξιά φωτό η τάφος που περιέκλειε το κάστρο καθιστώντας το καλά προφυλαγμένο από εισβολές.

Εσωτερικά τμήματα του κάστρου της Αγ. Μαύρας όπου πραγματοποιούνται οι εκδηλώσεις του Δήμου Λευκάδας «Γιορτές Λόγου και Τέχνης».

Το κάστρο της Αγ. Μαύρας κατά τη διάρκεια της ενετικής κατοχής, σε ξυλογραφία του 17^{ου} αιώνα και σε αεροφωτογραφία σήμερα. Στη χαλκογραφία διακρίνονται οι γέφυρες, που ήταν και οι μόνες προσβάσεις, για να εισέλθει κάποιος στο νησί της Λευκάδας. (δεξιά φωτο έντυπο Ξενοδόχων Λευκάδας)

Η πόλη της Λευκάδας

Ιδρύθηκε από τους Ενετούς το 1684 όταν αποφάσισαν να εγκαταλείψουν τον ασφυκτικό χώρο του κάστρου της Αγίας Μαύρας και να μεταφέρουν την πρωτεύουσα του νησιού στη σημερινή του θέση. Η

πόλη αναπτύχθηκε με συγκεκριμένο σχέδιο. Ο πολεοδομικός ιστός της πόλης ακολούθησε την μορφολογία των μεσαιωνικών πόλεων, στις οποίες κυριαρχούσε η μεγάλη πλατεία αλλά και τα στενά σοκάκια, αν και ο μεσαίωνας είχε ήδη παρέλθει και νέα ρυμοτομικά σχέδια εφαρμόζονταν στην Δυτική Ευρώπη. Μετά τους σεισμούς του 1948 και ειδικότερα μετά τη δεκαετία του 1980 η πόλη επεκτάθηκε και απέκτησε τη σημερινή της μορφή. Από την περίοδο της Ενετοκρατίας σώζονται πολλοί και ενδιαφέροντες ναοί, με ορατά τα ενετικά τους στοιχεία, από τους οποίους σπουδαιότεροι είναι του Αγ. Σπυρίδωνα (1685), του Αγ. Νικολάου (1687), του Αγ. Δημητρίου (1688) ο ναός του Παντοκράτορα (1700) και πολλοί άλλοι. (βλ. κατωτέρω σχεδιάγραμμα της πόλης)

Η κεντρική πλατεία της Λευκάδας και ο ναός του Αγ. Σπυρίδωνα με τα εμφανή ενετικά του στοιχεία.

(Φωτό αριστερά) Ο ναός του Αγ. Σπυρίδωνα και η είσοδος του ναού του Αγ. Νικολάου (φωτό δεξιά) κτίσματα της ενετικής περιόδου.

Παραδοσιακό σπίτι στον οικιστικό ιστό της ενετικής χάραξης της πόλης και το σπίτι του Αγγ. Σκελιανού, όπου πραγματοποιούνται εκδηλώσεις των Γιορτών Λόγου και Τέχνης.

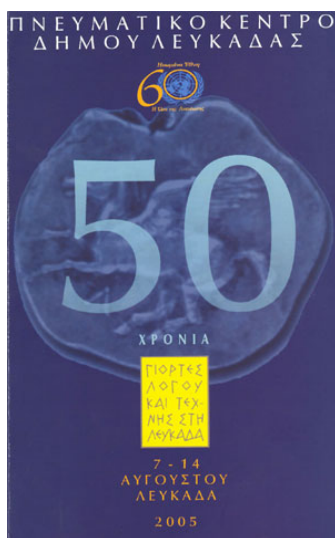

Οι εκκλησίες της Λευκάδας που πρωτοκτίστηκαν κατά την ενετική περίοδο και φέρουν αρχιτεκτονικές δυτικές επιρροές. (Χάρτης των εκδόσεων Ανάβαση "ΛΕΥΚΑΔΑ")

Το φεστιβάλ της Λευκάδας και οι πολιτιστικές εκδηλώσεις

Η Λευκάδα, όπως και τα υπόλοιπα Επτάνησα, απαλλαγμένη από την τουρκική κατοχή και επηρεασμένη από τη δύση λόγω της ενετικής κατοχής, διαφοροποιήθηκε από την υπόλοιπη Ελλάδα. Μετά την απελευθέρωση της και τα χρόνια όπου η ηπειρωτική Ελλάδα αγωνίζονταν για την επιβίωση της στη Λευκάδα διακρίθηκαν άνθρωποι των γραμμάτων και των τεχνών, ενώ ξεκίνησαν νωρίς πολιτιστικές εκδηλώσεις. Ο θεσμός των "Εορτών Λόγου και Τέχνης" ξεκίνησε από το 1955 ενώ το 1962 ξεκίνησε το "Διεθνές Φεστιβάλ Φολκλόρ". Θέατρο, μουσική, εκθέσεις, βραδιές ποίησης, παραστάσεις μπαλέτου, συναυλίες και πολλά άλλα δρώμενα διαμόρφωσαν τον μακροχρόνιο αυτό θεσμό. Στις συμμετοχές των εορτών ξεχωρίζει η συμμετοχή της Μαρίας Κάλλας το 1964 που υπήρξε και η τελευταία καλλιτεχνική παρουσία της στο ελληνικό κοινό.

Τις εκδηλώσεις οργανώνει το Πνευματικό Κέντρο Δήμου Λευκάδας. www.lefkasculturalcenter.gr

Διεθνές Φεστιβάλ Φολκλόρ Λευκάδας

Το Διεθνές Φεστιβάλ Φολκλόρ όπως το περιγράφουν οι διοργανωτές του

«(...) από την ίδρυσή του το 1962 μέχρι σήμερα προωθεί την ιδέα της ειρήνης, της φιλίας, της συναδέλφωσης αλλά και της αλληλεγγύης των λαών του κόσμου μέσα από τις λαϊκές μορφές τέχνης του χορού και της μουσικής, μέσα από τις πλούσιες παραδόσεις και τους καταξιωμένους λαϊκούς κώδικες έκφρασης και επικοινωνίας.

Το Διεθνές Φεστιβάλ Φολκλόρ της Λευκάδας είναι ο αρχαιότερος πολιτιστικός θεσμός στη χώρα μας στους τομείς του χορού και της μουσικής, της παγκόσμιας παραδοσιακής κληρονομιάς, με πανελλήνια και διεθνή καταξίωση.

Μέσα από τη γλώσσα της φαντασίας και της δημιουργικότητας οι λαοί του κόσμου συναντώνται

κάθε Αύγουστο στη Λευκάδα ανταλλάσσοντας ότι πολυτιμότερο διαθέτουν: τα δημιουργήματα της πνευματικής και καλλιτεχνικής τους έκφρασης έτσι όπως αυτά σμιλεύτηκαν δια μέσου των αιωνόβιων παραδόσεών τους. Μέσα από τη γλώσσα της φαντασίας και της δημιουργικότητας οι λαοί του κόσμου συναντώνται επί κάθε Αύγουστο στη Λευκάδα ανταλλάσσοντας ότι πολυτιμότερο διαθέτουν: τα δημιουργήματα της πνευματικής και καλλιτεχνικής τους έκφρασης έτσι όπως αυτά σμιλεύτηκαν δια μέσου των αιωνόβιων παραδόσεών τους.

Για να συνεχίσουν μέσα από τη μέθεξη αυτή και μέσα από τη γλώσσα της δημιουργίας, τη δρομολόγηση νέων μορφών επικοινωνίας και συνεργασίας σε μια βάση που εξ' αντικειμένου τους δίνει τη δυνατότητα να αντιμετωπίσουν από κοινού την πρόσβαση στο δικαίωμα της διαφοράς. Γιατί είναι σε όλους μας γνωστό ότι η γλώσσα της τέχνης αμβλύνει τις λοιπές καταβολές: πολιτικές, κοινωνικές, οικονομικές κ.ά. αφήνοντας ελεύθερο το επίπεδο της επικοινωνίας.

Το φεστιβάλ λαμβάνει χώρα την τελευταία εβδομάδα κάθε Αυγούστου, (από Κυριακή σε Κυριακή), ξεκινώντας με την μεγάλη παρέλαση της ειρήνης και της φιλίας, την βραδινή τελετή έναρξης (1 η Κυριακή) με την ολιγόλεπτη εμφάνιση όλων των συγκροτημάτων, τις σταδιακές εμφανίσεις τους κατά τη διάρκεια της εβδομάδας και φτάνει στο αποκορύφωμά του με την μεγαλειώδη τελετή λήξης, τις ανταλλαγές δώρων και τον τελικό χορό της ειρήνης από όλα μαζί τα συγκροτήματα την 2 η Κυριακή.»

Γιορτές Φοκλόρ
(Από έκδοση του Δήμου Λευκάδας)

15 – ΝΙΚΟΠΟΛΗ

Η Ελλάδα κατά τη διάρκεια της Ρωμαϊκής επικυριαρχίας, υπήρξε το θέατρο των συγκρούσεων υπάτων και στρατηγών για τη διεκδίκηση της αρχηγίας της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. Η περιοχή της Νικόπολης υπήρξε μία από τις πιο σημαντικές θέσεις αυτών των καθοριστικών για την πορεία της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας συγκρούσεων.

Στη δυτική πλευρά του Αμβρακικού κόλπου δύο χερσονήσοι, μία από τη νότια πλευρά και μία από τη βόρεια, αφήνουν από το Ιόνιο πέλαγος ένα μικρό θαλάσσιο διάυλο πλάτους μόλις 500 μ., που αποτελεί και την είσοδο του Αμβρακικού, ενός θαλάσσιου κόλπου με διαστάσεις περίπου 30 X 12 χλμ.

Στην άκρη της νότιας χερσονήσου υπήρχε η πόλη του Ακτίου, που έδωσε και το όνομα της στην ομώνυμη **ναυμαχία**, της οποίας η έκβαση μετέβαλε το πολίτευμα του Ρωμαϊκού κράτους (στη θέση της δημοκρατίας επεκράτησε το αυτοκρατορικό πολίτευμα).

Στις δύο αυτές χερσονήσους στρατοπέδευσαν οι Ρωμαίοι αντίπαλοι. Στη βόρεια, κοντά στη θέση της μεταγενέστερης Νικόπολης, ο Οκταβιανός και στη νότια, κοντά στο Άκτιο, ο Αντώνιος και η Κλεοπάτρα.

Τον Σεπτέμβριο του **31 π.Χ.** οι δύο στόλοι παρατάχθηκαν από την πλευρά του Ιονίου. Ο Οκταβιανός παρέταξε 400 πλοία, ενώ ο Αντώνιος 230 πλοία. Η ναυμαχία γρήγορα έγειρε προς την πλευρά του Οκταβιανού, μετά κυρίως την αποστασία των πληρωμάτων του Αντώνιου. Ο Αντώνιος και η Κλεοπάτρα κατέφυγαν στην Αίγυπτο, όπου μετά και από νέες ήττες αυτοκτόνησαν, ενώ ο Οκταβιανός, παντοδύναμος πλέον, αναγορεύτηκε αυτοκράτορας.

Η ναυμαχία του Ακτίου. Στα τετράγωνα τα στρατόπεδα των δύο αντιπάλων. Ο Οκταβιανός νότια από το στρατόπεδο του ίδρυσε τη Νικόπολη.

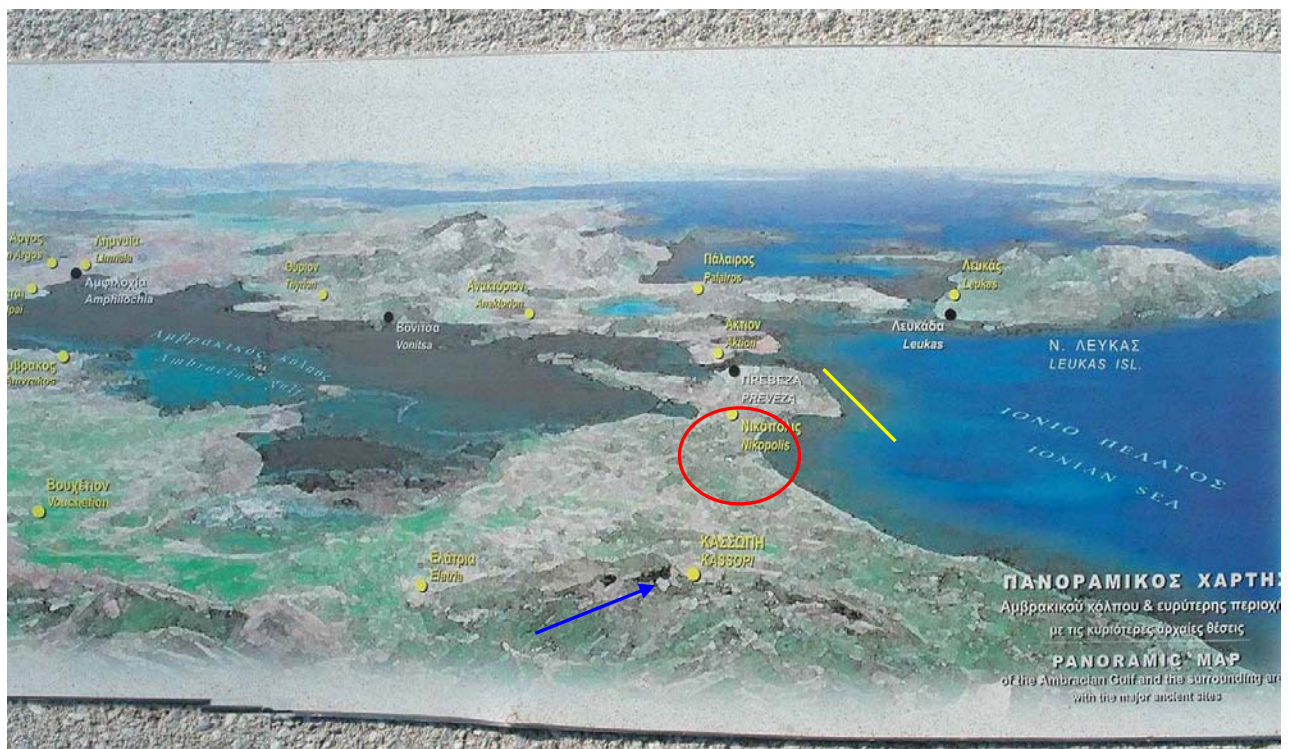
Απόσπασμα χάρτη Road Ηπειρος - Θεσσαλία

Στο θαλάσσιο αυτό διάυλο πραγματοποιήθηκε η ναυμαχία των στόλων του Αντωνίου και της Κλεοπάτρας εναντίον του στόλου του Οκταβιανού το 31 π.Χ. Το κάστρο του Παντοκράτορα (απ' όπου έχει ληφθεί η φωτογραφία) κτίστηκε το 1804 μ.Χ. από τον Αλή Πασά, για να ελέγχει μαζί με τα άλλα κάστρα της περιοχής τον διάυλο της Πρεβέζης, ο οποίος τροφοδοτούσε μέσω του σταθμού της Σαλαώρας στον Αμβρακικό κόλπο, όλη την από θαλάσσης τροφοδοσία της πόλης των Ιωαννίνων. Στην ίδια αυτή θέση το 1538 ο ενωμένος χριστιανικός στόλος αντιμετώπισε τον πειρατή-ναύαρχο της Οθωμανικής αυτοκρατορίας Χαΐρεντίν Μπαρμπάροσα, ο οποίος κέρδισε τη ναυμαχία 'στα σημεία'.

Ο Οκταβιανός, αποσκοπώντας στον έλεγχο της δυτικής Ελλάδας, ίδρυσε την πόλη της νίκης, την Νικόπολη, στο στενό λαιμό της βόρειας χερσονήσου, πλάτους σήμερα 2 χλμ., λίγο νοτιότερα από τη θέση του στρατοπέδου του.

Στην πόλη υποχρεώθηκαν να εγκατασταθούν κάτοικοι οι οποίοι προέρχονταν από όλες τις πόλεις της δυτικής Ελλάδας. Βόρεια από την Ήπειρο και νότια απ' όλη την Ακαρνανία και μέρος της Αιτωλίας. Η περιοχή είχε ερημωθεί την προηγούμενη εκατονταετία από τις λεηλασίες των Ρωμαίων. Από την Ήπειρο, μόνο, κατά το διάστημα αυτό 150.000 κάτοικοι πουλήθηκαν σαν δούλοι, χιλιάδες άλλοι θανατώθηκαν, ενώ καταστράφηκαν πάνω από 70 πόλεις.

Σχεδιάσμα πανοραμικού χάρτη από την αρχαία Κασσώπη (μπλε βέλος) στη βόρεια πλευρά της χερσονήσου της Νικόπολης. Δεξιά το Ιόνιο πέλαγος και στο βάθος η Λευκάδα. Αριστερά του στενού διαύλου που χωρίζει την χερσονήσο με την ακτή της Ακαρνανίας ο κόλπος του Αμβρακικού. Σε κόκκινο κύκλο η θέση της Νικόπολης. Με κίτρινη γραμμή σημειώνεται η θέση της ναυμαχίας του Ακτίου.

Τα σημαντικότερα έργα τέχνης από κάθε πόλη που συνοίκισε την Νικόπολη, μεταφέρθηκαν στην νέα πόλη προσδίδοντας της μια μεγαλόπρεπη όψη και διαμορφώνοντας στην ουσία μια ελληνική σε ήθη και έθιμα πόλη.

Η πόλη τοιχίστηκε με τείχος μήκους 5 χλμ., ενώ ένα γιγάντιο υδραγωγείο μήκους 40 περίπου χλμ. μετέφερε νερό στην πόλη από τον ποταμό Λούρο, που βρίσκεται ΒΑ της πόλης. Κατά τη βυζαντινή περίοδο ο περίβολος των τειχών μειώθηκε, προκειμένου να οργανωθεί καλύτερα η άμυνα έναντι των βαρβαρικών επιδρομών.

Τμήμα της τοξοστοιχίας του Ρωμαϊκού υδραγωγείου στο ποταμό Λούρο, 30 χλμ. ΒΑ της Νικόπολης.

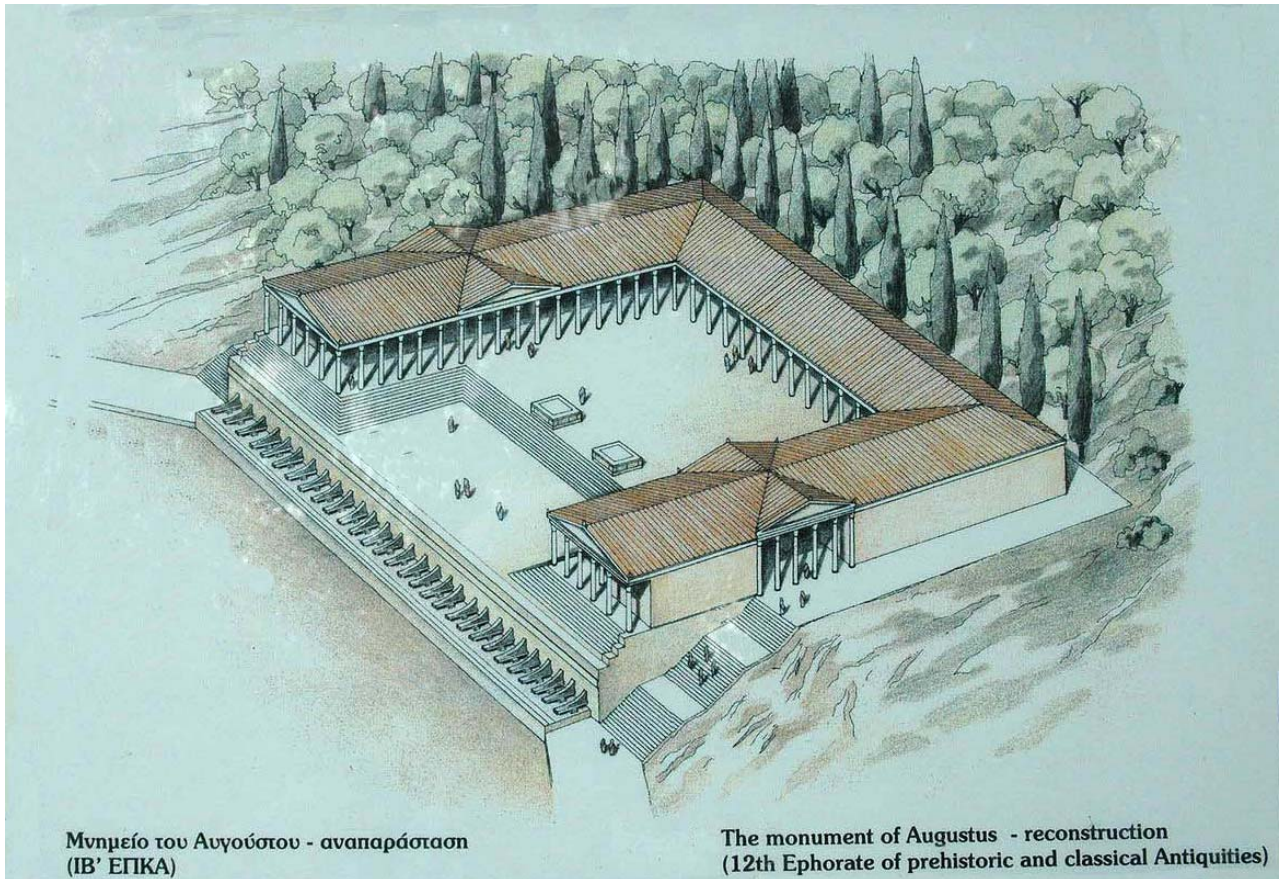
Η Νικόπολις υπήρξε κέντρο ελληνικού πολιτισμού, αλλά συγχρόνως σημείο συνάντησης του ανατολικού και δυτικού κόσμου.

Η παρακμή της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας τον 3^ο αιώνα μ.Χ. επηρέασε και τη Νικόπολη, η οποία σταδιακά έχασε την αίγλη της και τον κοσμοπολίτικο χαρακτήρα της. Οι βαρβαρικές επιδρομές των επόμενων αιώνων περιόρισαν ακόμα περισσότερο την σημασία της Νικόπολης, η οποία από τα μέσα του 5^{ου} αιώνα ανέκαμψε και έγινε το χριστιανικό θρησκευτικό κέντρο της δυτικής Ελλάδας. Στην πόλη άρχισε μια νέα περίοδος ακμής την οποία επιβεβαιώνουν τα πολυάριθμα κτίσματα και οι έξι βασιλικές αυτής της περιόδου. Η περίοδος αυτής της ακμής σταμάτησε κατά τη διοικητική αναδιάρθρωση του Βυζαντινού κράτους σε "Θέματα", όπου στο Θέμα της Νικόπολης ορίσθηκε πρωτεύουσα η Ναύπακτος. Η πόλη εγκαταλείφθηκε οριστικά τον 12^ο αιώνα και οι κάτοικοι της εγκαταστάθηκαν στη θέση της σημερινής Πρέβεζας, η οποία προσέφερε άμεση επικοινωνία με τη θάλασσα.

Το μνημείο του Αυγούστου

Ο Οκταβιανός μετά την νίκη του και την ίδρυση της Νικόπολης, στο λόφο πάνω από το σημερινό ομώνυμο χωριό όπου ήταν εγκατεστημένο το στρατηγείο του, ίδρυσε τέμενος προς τιμή του θεού Απόλλωνα, ενώ αφιέρωσε τα τρόπαια της νίκης του στους θεούς του Ποσειδώνα και του Άρη.

Η είσοδος του λόφου και ο χώρος του μνημείου του Οκταβιανού, από το οποίο μόνο τα κρηπιδώματα σώζονται σήμερα. Το επιβλητικό μνημείο σε αναπαράσταση. Διακρίνονται μπροστά από το μνημείο τα έμβολα των караβιών των αντιπάλων του (Αντωνίου και Κλεοπάτρας) που αφιερώθηκαν στους θεούς Άρη και Ποσειδώνα.

Ο αρχαιολογικός χώρος της Νικόπολης.

Η επίσκεψη στη Νικόπολη είναι μια διαφορετική εμπειρία για τους εξοικειωμένους με τις ελληνικές αρχαιότητες, καθώς η πόλη κτίστηκε την Ρωμαϊκή περίοδο και φέρει την Ρωμαϊκή χαρακτηριστική τοιχοποιία των πλινθόκτιστων κατασκευών. Ο αρχαιολογικός χώρος καταλαμβάνει μια συνολική έκταση 1500 περίπου στρεμμάτων, μεγάλα τμήματα της οποίας ωστόσο είναι καλλιεργημένα με αποτέλεσμα μέσα στον αχανή αυτό χώρο να σώζονται μόνο νησίδες με αρχαιολογικά ευρήματα. Τα μεταγενέστερα τείχη του 6^{ου} αιώνα του ανατολικού ρωμαϊκού κράτους (μεταγενέστερου βυζαντινού) σώζονται σε μεγάλα τμήματα τους και σε μεγάλο ύψος δημιουργούν μια μοναδική εντύπωση. Η τειχισμένη έκταση της πόλης τον 6^ο αιώνα κάλυπτε μόλις 250 στρέμματα, καθώς η Κωνσταντινούπολη ένοιωθε αδύναμη να προστατεύσει μία πόλη με περίμετρο 5 χλμ.

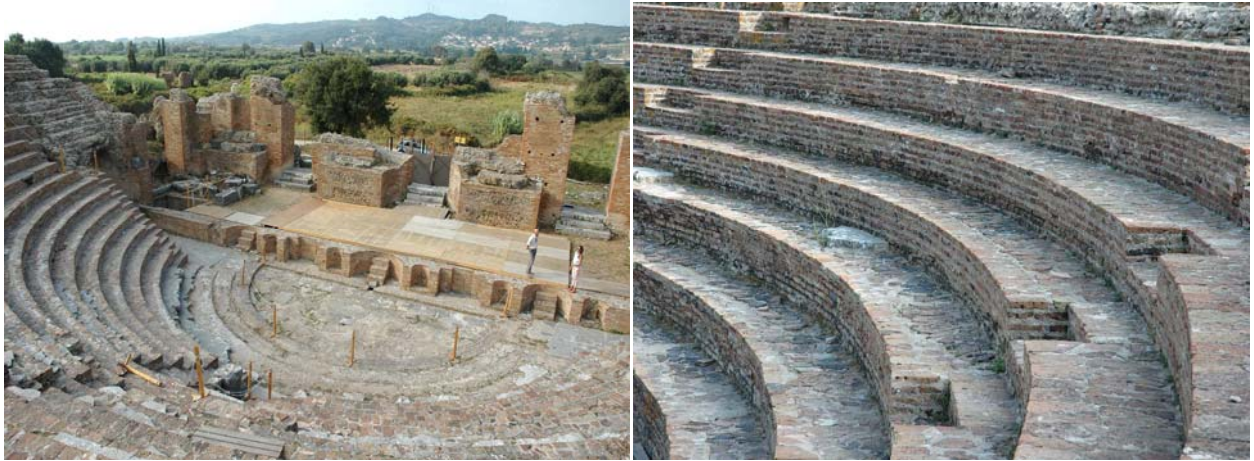

Τα εντυπωσιακά τείχη του 6^{ου} αιώνα π.Χ. που περιέβαλαν την πόλη σε μήκος 2 χλμ.

Το Ωδείο

Το Ωδείο της Νικόπολης είναι το πιο εντυπωσιακό μνημείο της πόλης καθώς σώζεται σε πολύ καλή κατάσταση και ο επισκέπτης απολαμβάνει την αισθητική της κατασκευής του. Το Ωδείο πιθανόν να χρησιμοποιούνταν και σαν βουλευτήριο, αλλά η κυρίως χρήση του ήταν για πολιτιστικές εκδηλώσεις κατά την περίοδο των αγώνων που καθιέρωσε ο Οκταβιανός τα "Νέα Άκτια" που διεξάγονταν κάθε τέσσερα χρόνια. Το κοίλο του Ωδείου είναι διαμορφωμένο με 19 σειρές εδωλίων χωρισμένα σε δύο κερκίδες. Σε καλή κατάσταση σώζονται τμήματα της σκηνης και του προσκηνίου. Στο Ωδείο δίνονται παραστάσεις στα πλαίσια του Φεστιβάλ Πρέβεζας.

Το ωδείο, ένα κόσμημα της Ρωμαϊκής αρχιτεκτονικής κτισμένο στο κέντρο περίπου της Ρωμαϊκής Νικόπολης, όπου πραγματοποιούνται πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Το Θέατρο

Το θέατρο της Νικόπολης βρίσκεται εκτός των τειχών, βόρεια της πόλης σε απόσταση 1,5χλμ. νότια από το ομώνυμο σημερινό χωριό. Για την κατασκευή του κοίλου δεν χρησιμοποιήθηκε μόνο η φυσική κλίση του λόφου αλλά και αναλημματικός τοίχος με ισχυρές αντηρίδες. Η ορχήστρα και το κοίλο είναι αρμονικά ημικύκλια. Το θέατρο δεν βρίσκεται σε καλή κατάσταση.

Το θέατρο της Νικόπολης, απ' όπου οι θεατές απολάμβαναν και μια πανοραμική θέα προς τον Αμβρακικό. Τμήματα το θεάτρου όπως και του υπόλοιπου αρχαιολογικού χώρου της Νικόπολης μεταφέρθηκαν από τον Αλή Πασά στο τέλος του 18^{ου} αιώνα στην Πρέβεζα για την ανέγερση του παλατιού του.

Φεστιβάλ του Δήμου Πρεβέζης

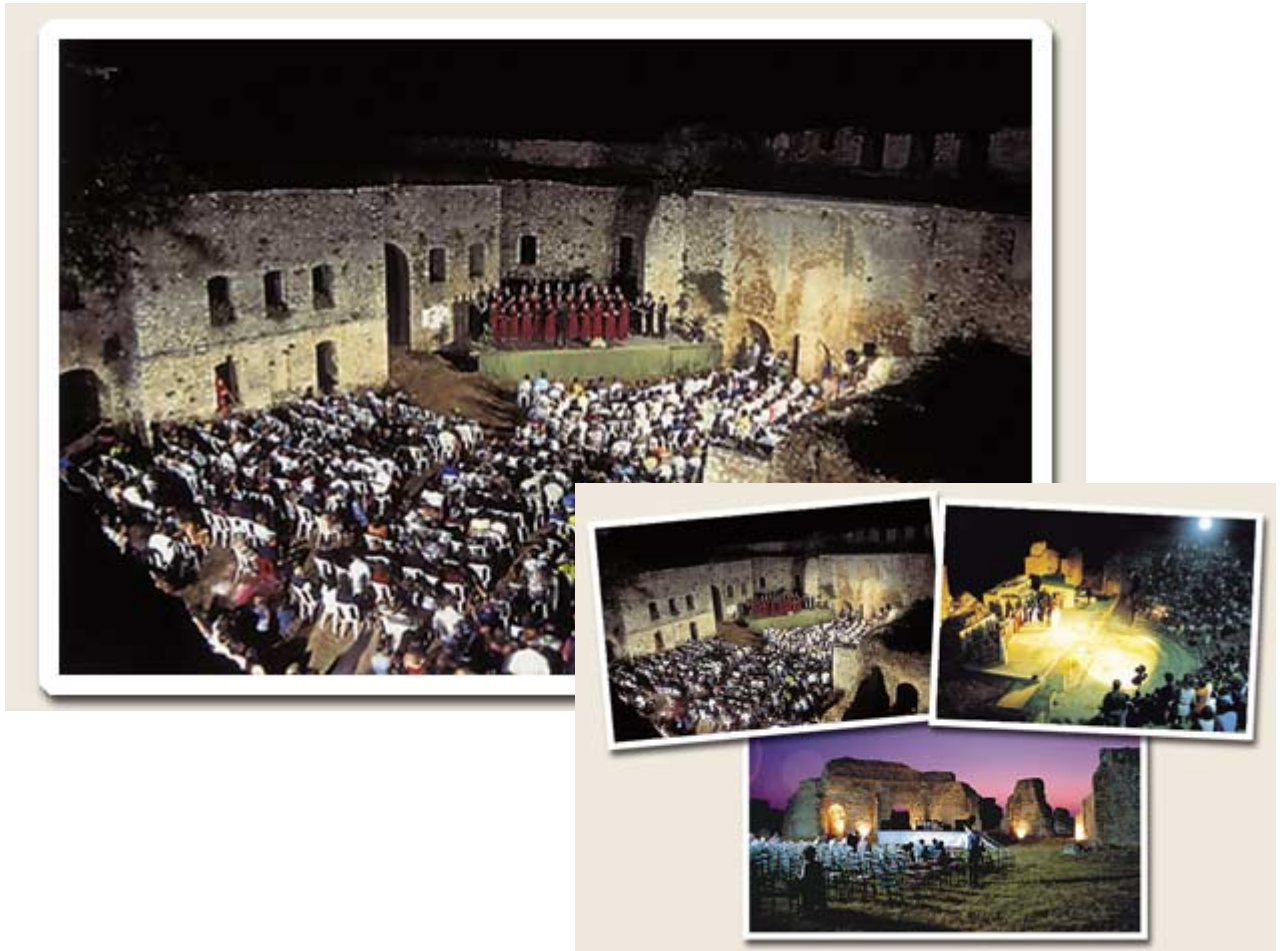
Ο δήμος Πρέβεζας πραγματοποιεί πολιτιστικές εκδηλώσεις, τα **“Νικοπόλεια”**, κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού σε πολιτιστικούς χώρους μέσα στην πόλη , στο Ρωμαϊκό ωδείο και στο κάστρο του Παντοκράτορα δίπλα στον ομώνυμο οικισμό.

Στο κάστρο του Παντοκράτορα πραγματοποιούνται εκτός των άλλων συναυλίες ποπ και ροκ μουσικής.

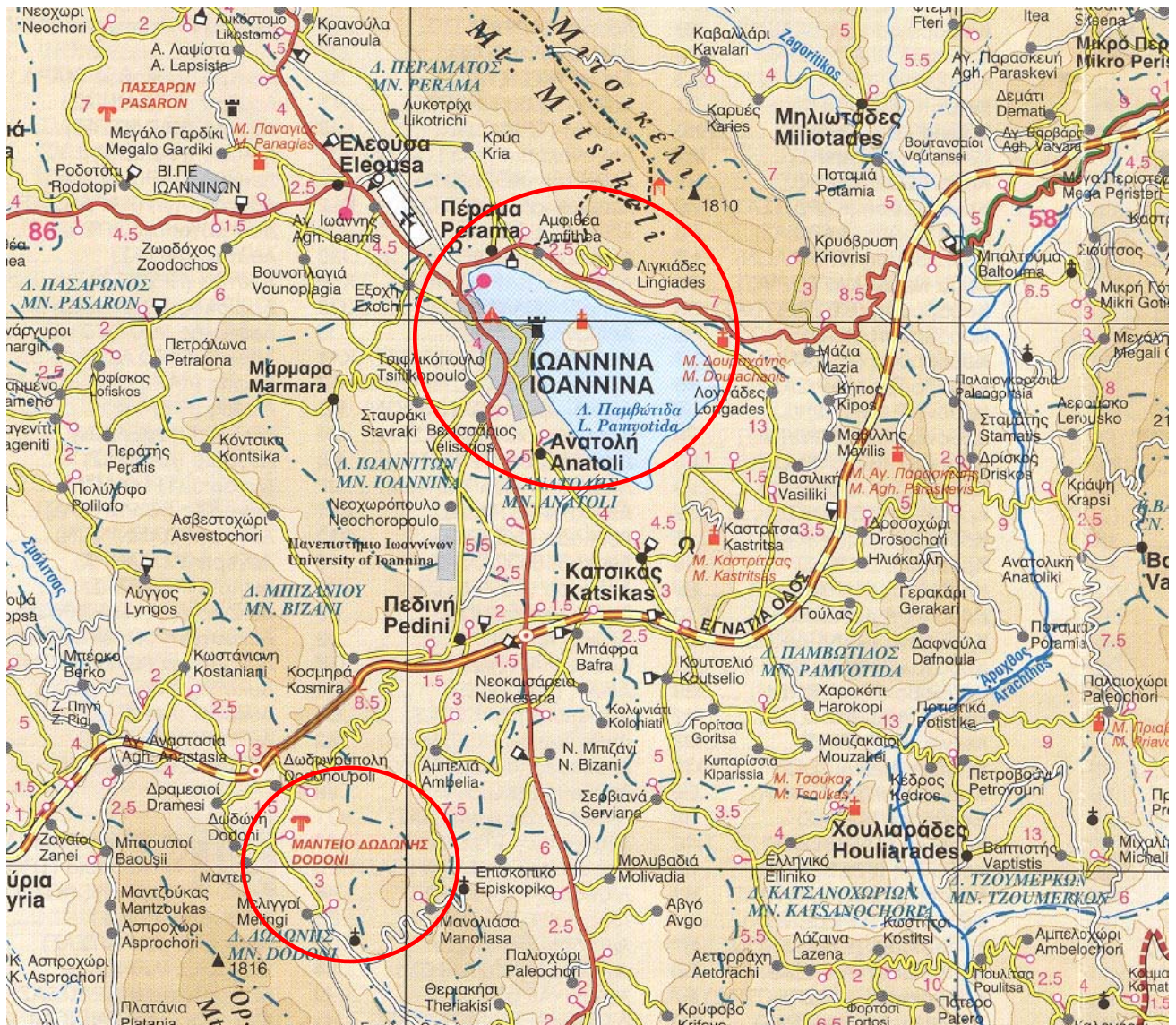
Εξωτερική όψη του κάστρου του Αγ. Αντρέα, στο κέντρο της σημερινής Πρέβεζας, που κτίστηκε από του Ενετούς τον 18^ο αιώνα. Στον προαύλιο χώρο του πραγματοποιούνται πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Για περισσότερες πληροφορίες www.preveza.gr <http://www.dimosprevezas.gr/>

H - ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Στο νομό Ιωαννίνων δύο μνημεία αποτελούν μια ιστορική συνέχεια. Καθώς έσβηνε το μαντείο της Δωδώνης γύρω στα μέσα της 1^{ης} χιλιετίας μ.Χ., μετά από μια χιλιετή ιστορία, ξεκινούσε η ιστορία της πόλης των Ιωαννίνων, η οποία κατέστη το πολιτιστικό και οικονομικό κέντρο της περιοχής.

Τα Ιωάννινα και η Δωδώνη βρίσκονται στην ηπειρωτική χώρα, σε απόσταση πάνω από 60 χλμ. σε ευθεία γραμμή από τις ακτές του Ιονίου. Στα χάρτη διακρίνεται η θέση του κάστρου των Ιωαννίνων ενώ στο κέντρο της λίμνης το Νησί.

Απόσπασμα από το χάρτη Ηπειρος - Θεσσαλία της εταιρείας Road

16 – ΔΩΔΩΝΗ

Η Δωδώνη απέχει 15 χλμ. ΝΔ της πόλης των Ιωαννίνων και βρίσκεται σε υψόμετρο 640 μ., στους πρόποδες του όρους Τόμαρος. Το ιερό της Δωδώνης βρίσκεται στην ΒΑ πλευρά μιας μικρής κοιλάδας που σχηματίζεται δυτικά από τον Τόμαρο, που υψώνεται απότομα μέχρι τα 1974μ. υψόμετρο και ανατολικά από τις βουνοσειρές της Μεγάλης Τσούκας και του Προφήτη Ηλία που υψώνονται μέχρι τα 1172 μ. υψόμετρο.

Η κοιλάδα της Δωδώνης. Στο βάθος το βουνό Τόμαρος.

Το τοπίο είναι επιβλητικό, αντάξιο ενός σημαντικού ιερού, το οποίο, αν και βρισκόταν σε μεγάλη απόσταση από τα σημαντικά πολιτικά και πολιτιστικά κέντρα της αρχαιότητας, υπήρξε ένα από τα σπουδαιότερα μαντεία της εποχής. Τη φήμη του την διατήρησε παρ' όλη την δυσκολία πρόσβασης σε αυτό, καθώς απείχε 45 χλμ. σε ευθεία γραμμή από τη θάλασσα, σε τόπο δύσβατο και απλησίαστο και "παγερό" (δυσχειμέρου κατά τον Όμηρο).

Η Δωδώνη εθεωρείτο από τους Έλληνες το αρχαιότερο μαντείο του Ελληνικού χώρου. Εκτενώς αναφέρεται στο μαντείο ο Ηρόδοτος. Αναφέρει ότι ο Κροίσος θέλοντας να πληροφορηθεί για την αυξανόμενη δύναμη των Περσών έστειλε πρεσβείες στα σπουδαιότερα μαντεία της εποχής του στα οποία συμπεριλαμβάνονταν και της Δωδώνης. Με αφορμή την επίσκεψη του στην Αίγυπτο γράφει για την ίδρυση του μαντείου της Δωδώνης με το ιδιαίτερο γλαφυρό του ύφος και τον μυθοπλαστικό του λόγο (2.52-7):

«[...] Όπως πληροφορήθηκα στη Δωδώνη, στα αρχαία χρόνια οι Πελασγοί έκαναν θυσίες με επικλήσεις στους θεούς, χωρίς όμως να τους ονομάζουν, ή να τους χαρακτηρίζουν και τούτο επειδή δεν είχαν ποτέ ακούσει τα ονόματα των θεών. Τους ονόμαζαν με την λέξη θεοί επειδή έθεσαν τα πάντα σε τάξη και είχαν μοιραστεί όλες τις εξουσίες. Αργότερα αφού πέρασε πολύς καιρός, έμαθαν τα ονόματα των άλλων

θεών που ήρθαν από την Αίγυπτο, αλλά του Διονύσου το όνομα το έμαθαν πολύ αργότερα. Μετά από καιρό έστειλαν να πάρουν χρησμό από τη Δωδώνη για τα ονόματα. Το μαντείο αυτό θεωρείται το αρχαιότερο μαντείο των Ελλήνων και την εποχή εκείνη ήταν το μόνο. Καθώς λοιπόν, οι Πελασγοί ζητούσαν χρησμό στην Δωδώνη, αν έπρεπε να χρησιμοποιήσουν τα ονόματα που προέρχονταν από τους βαρβάρους, το μαντείο τους απάντησε θετικά. Από τότε μεταχειρίζονταν τα ονόματα των θεών στις τελετές. Από τους Πελασγούς τα πήρανε αργότερα οι Έλληνες.

Αλλά οι Έλληνες δεν ήξεραν έως προχθές που λέει ο λόγος, από πού κατάγεται ο καθένας από τους θεούς, αν υπήρχαν όλοι ανέκαθεν και ποιος ήταν ο καθένας τους. Γιατί ο Ησίοδος και ο Όμηρος είναι θαρρώ, παλαιότεροι μου όχι περισσότερο από τετρακόσια χρόνια. Αυτοί είναι που δημιούργησαν την ελληνικά θεογονία, που έδωσαν στους Θεούς τις επωνυμίες τους, όρισαν τις τιμές που πρέπει να τους αποδίδονται και τις ιδιότητες που έχουν. Για του ποιητές που λέγεται ότι έζησαν πριν από αυτούς, εγώ νομίζω πως έζησαν μετά. Από τα παραπάνω, τα πρώτα τα αναφέρουν οι ιέρειες της Δωδώνης, τα άλλα τα σχετικά με τον Ησίοδο και τον Όμηρο, τα λέω εγώ.

Για το μαντείο των Ελλήνων (Δωδώνης) και το μαντείο της Λιβύης (Άμμωνος Δία) οι Αιγύπτιοι διηγούνται τα ακόλουθα: Λένε οι ιερείς των Θηβαϊκού Δία ότι οι Φοίνικες άρπαξαν δύο γυναίκες ιέρειες από τις Θήβες και καθώς πληροφορήθηκαν η μία πουλήθηκε στην Λιβύη και η άλλη στους Έλληνες. Αυτές οι δύο γυναίκες θα ήσαν που ίδρυσαν πρώτες τα μαντεία στη Λιβύη και την Ελλάδα. Όταν τους ρώτησα από πού τα ξέρουν αυτά και μιλάνε με τόση βεβαιότητα μου απαντήσανε ότι την εποχή εκείνη κάνανε μεγάλη έρευνα για τις δύο γυναίκες και δεν μπόρεσαν να τις βρουν, αλλά αργότερα πληροφορήθηκαν τα όσα μου ανέφεραν

Αυτά άκουσα από τους Θηβαίους ιερείς. Οι ιέρειες όμως της Δωδώνης λένε τα ακόλουθα: Δύο μαύρες περιστερές πέταξαν από τη Θήβα της Αιγύπτου και η μία πήγε στην Λιβύη και η άλλη στην Δωδώνη, η δεύτερη κάθισε πάνω σε μια βελανιδιά και τους είπε με ανθρώπινη φωνή, ότι στο σημείο εκείνο ακριβώς έπρεπε οπωσδήποτε να κτιστεί μαντείο του Δία. Εκείνοι που τα άκουσαν θεώρησαν ότι ήταν θεία προσταγή και συμμορφώθηκαν.

Το περιστέρι που έφθασε στην Λιβύη διέταξε τους Λίβυους να κτίσουν μαντείο του Άμμωνος. Και ετούτο είναι αφιερωμένο στο Δία. Οι ιέρειες της Δωδώνης που μου έδωσαν αυτές τις πληροφορίες ήσαν η Προμέμεια η πιο ηλικιωμένη, η Τιμαρέτη η μεσαία και η Νικάνδρα η πιο νέα. Συμφωνούσαν μαζί τους και οι άλλοι Δωδωναίοι που ασχολούνταν με το ιερό.

Η γνώμη μου για τα παραπάνω είναι η ακόλουθη: Εάν είναι αλήθεια ότι οι Φοίνικες άρπαξαν τις δύο ιέρειες και πούλησαν την μία από αυτές στην Λιβύη και την άλλη στην Ελλάδα, τότε νομίζω ότι εκείνη που πήγε στην ονομαζόμενη σήμερα Ελλάδα που πρωτύτερα λεγόταν Πελασγία, πουλήθηκε στην Θεσπρωτία και μετά ενώ εργαζόταν δούλη εκεί, ίδρυσε ένα ιερό του Δία κάτω από μια βελανιδιά, γιατί ήταν

φυσικό σαν ιέρεια του Δία στις Θήβες να τον θυμάται στον τόπο όπου είχε φτάσει. Όταν έμαθε τα Ελληνικά ίδρυσε το μαντείο. Και τότε θα διηγήθηκε ότι οι ίδιοι Φοίνικες που είχαν πουλήσει αυτήν, είχαν πουλήσει και την αδελφή της στην Λιβύη.

Νομίζω ότι οι Δωδωναίοι ονόμασαν τις δύο γυναίκες περισσότερες επειδή ήσαν ξένες και η λαλιά τους, τους φαίνονταν σαν του πουλιού. Μετά από καιρό ισχυρίζονται, η περισσότερά μίλησε με ανθρώπινη φωνή, δηλαδή ότι η γυναίκα άρχισε να μιλάει ελληνικά. Όσο μιλούσε ξενικά τους έμοιαζε η ομιλία της σαν του πουλιού, γιατί πώς μπορεί ένα περιστέρι να μιλήσει με ανθρώπινη φωνή;

Όταν λένε ότι το περιστέρι ήταν μαύρο, θέλουν να πουν ότι η γυναίκα ήταν Αιγύπτια. Ο τρόπος της μαντείας στην Αιγυπτιακή Θήβα και στην Δωδώνη είναι παραπλήσιος.»

Μετάφραση Άγγελου Βλάχου

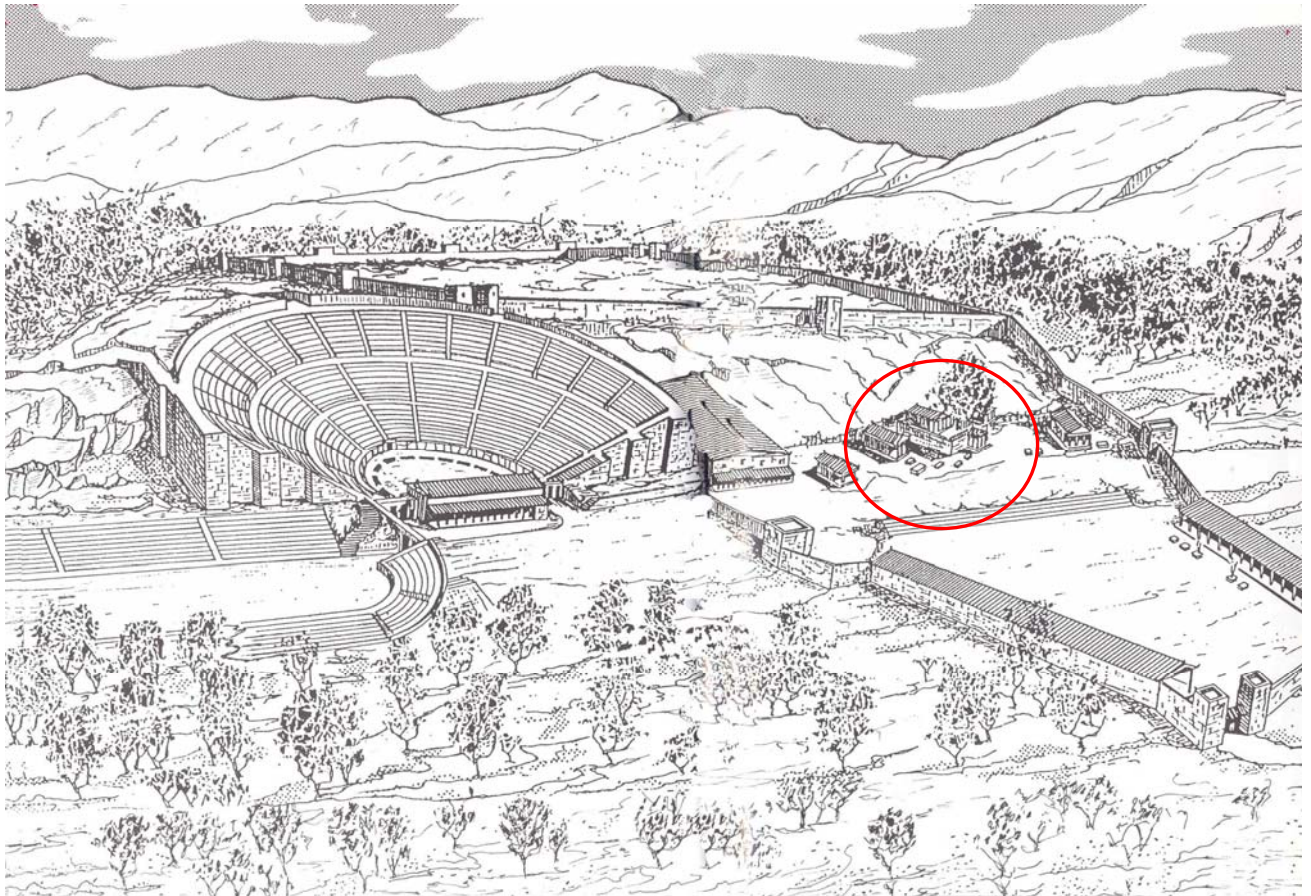
Η Δωδώνη αναφέρεται και στον μύθο της Αργοναυτικής εκστρατείας, καθώς ο Ιάσωνας, μετά την προτροπή της θεάς Αθηνάς, μετέβη στο ιερό για να πάρει κλαδί από την ιερή βελανιδιά που θα τοποθετούσε στην πλώρη του πλοίου του για να τους οδηγεί και να τους προστατεύει στο επικίνδυνο ταξίδι τους προς την Κολχίδα.

Ο Ομηρικός Αχιλλέας στο Δωδωναίο Δία έκανε σπονδές, ενώ ο Οδυσσέας πέρασε από τη Δωδώνη για να μάθει πως θα επιστρέψει στην πατρίδα του.

Και στη Δωδώνη μού 'λεγε πως είχε αυτός περάσει
απ' τ' αψηλόκροφο το δρυ το θέλημα του Δία
ν' ακούσει πως θα ξαναρθεί στο πλούσιο νησί του,
κρυφά μαθές ή φανερά, τόσον καιρό που λείπει

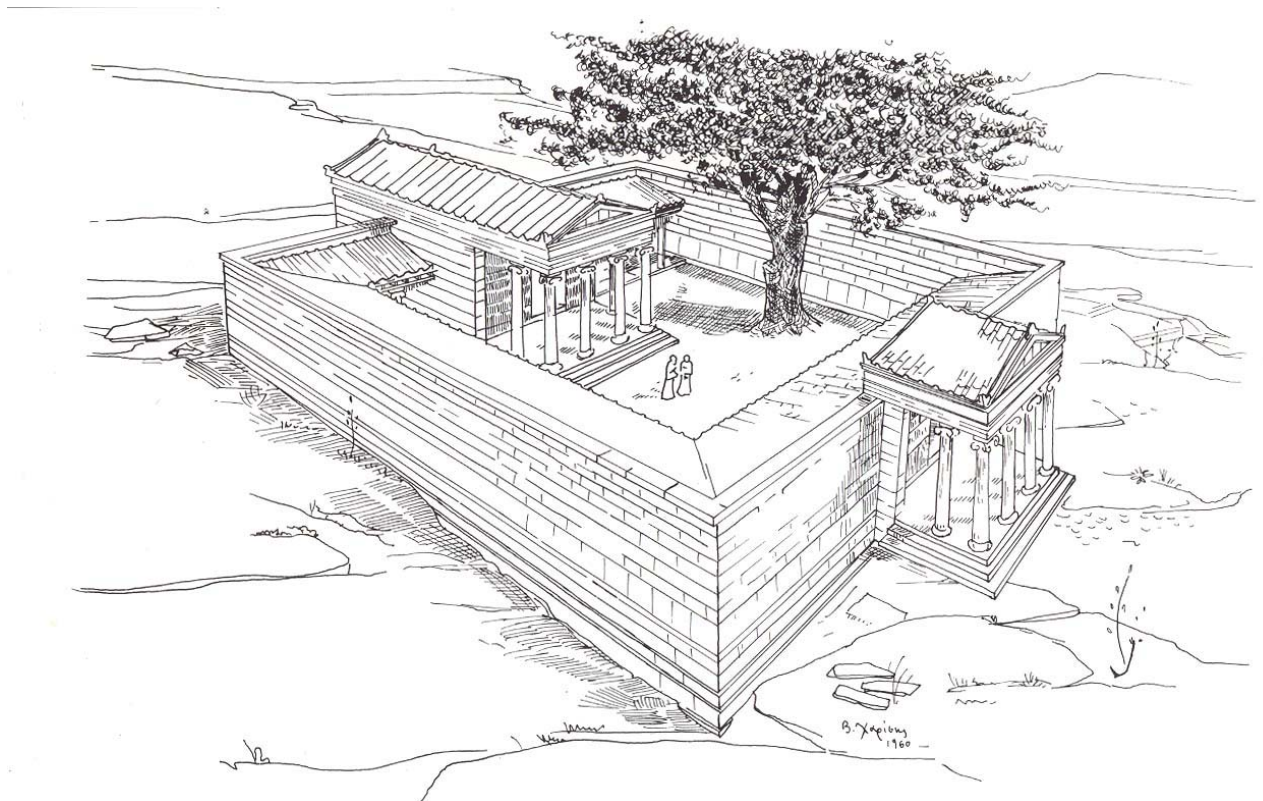
Μετάφραση Αργύρη Εφταλιώτη

Στο ιερό έχουν επιβεβαιωθεί ευρήματα από το 2000 π.Χ., όπου λατρευόταν η Μεγάλη Θεά, θεά της γονιμότητας, η οποία σταδιακά παραμερίσθηκε από την λατρεία του Δία και της γυναίκας του Διώνης κατά την τοπική λατρεία.

Αναπαράσταση του Μαντείου Δωδώνης στο τέλος του 3^{ου} αιώνα π.Χ . Σε κόκκινο κύκλο η θέση της ιερής οικίας.
Σχέδιο Β. Χαρίσης

Από το θρόισμα των φύλλων της ιερής βελανιδιάς και το πέταγμα των περιστεριών, οι ιερείς που, όπως αναφέρει ο Όμηρος, δεν έπλεναν τα πόδια τους (*ανιπτόποδες*) και κοιμόντουσαν στο χώμα (*χαμαιεύναι*), για να αντλούν μαντική δύναμη, ερμήνευαν τους χρησμούς των θεών προς τους θνητούς. Τους επόμενους αιώνες μια σειρά λεβήτων που εφάπτονταν μεταξύ τους, στηριγμένοι πάνω σε χάλκινους τρίποδες, βγάζανε ήχους που μαζί με το θρόισμα των φύλλων της βελανιδιάς δίνανε τη δυνατότητα στους ιερείς να ερμηνεύουν τη θέληση των θεών.

Αναπαράσταση της ιεράς οικίας στο τέλος του 3^{ου} αιώνα π.Χ.
Σχέδιο Β. Χαρίσης

Η ιερά οικία σήμερα, με την ιερή βελανιδιά που φυτεύτηκε στη θέση της αρχαίας.

Το ιερό παρέμεινε εν ενεργεία μέχρι και τον 4^ο αιώνα μ.Χ., οπότε η χριστιανική λατρεία επικράτησε στην περιοχή και επιβεβαιώνεται από την ανέγερση παλαιοχριστιανικής βασιλικής της οποίας λείψανα υπάρχουν στο ανατολικό τμήμα του ιερού.

Η Δωδώνη υπήρξε το ιερό των Ηπειρωτών, όπως το Δίον για τους Μακεδόνες και οι Δελφοί για τους νοτιοελλαδίτες.

Την περίοδο της ακμής των Ηπειρωτών τον 3^ο και 2^ο αιώνα π.Χ. η Δωδώνη εξωραϊσθηκε και απέκτησε νέα κτήρια, ενώ κτίσθηκε το επιβλητικό θέατρο της και δημιουργήθηκε το στάδιο του ιερού, όπου πραγματοποιούντο οι αγώνες των "Ναίων", από την προσφώνηση που έφερε ο Δίας.

Το θέατρο

Το θέατρο της Δωδώνης υπήρξε ένα από τα μεγαλύτερα της αρχαίας Ελλάδας με χωρητικότητα 17.000 θεατών. Το κοίλο του αντικρίζει την κοιλάδα, μεταξύ των βουνών Τόμαρος και Προφήτης Ηλίας, σε ένα γοητευτικό τοπίο που σκλαβώνει το μάτι. Παρ' όλο που το θέατρο είναι κτισμένο στα πρηνή ενός λόφου, αυτός δεν επαρκούσε για την στήριξη των 55 σειρών εδωλίων και κατασκευάστηκε αναλημματικός τοίχος με πύργους που προσδίδουν στο θέατρο μνημειακή μορφή. Το κοίλο έχει 4 διαζώματα, ενώ υπάρχουν 9 κερκίδες στο κάτω τμήμα και 18 στο άνω τμήμα. Η διώροφη σκηνή είναι διαστάσεων 31μ. Χ 9 μ. Το θέατρο υπέστη μεγάλες αλλαγές την περίοδο της Ρωμαιοκρατίας κυρίως στο χώρο της ορχήστρας καθώς μετατράπηκε σε αρένα.

Το θέατρο της Δωδώνης

Πολιτιστικές εκδηλώσεις στη Δωδώνη

Στο θέατρο της Δωδώνης ξεκίνησαν το 1960 παραστάσεις με ευθύνη της *Εταιρείας Ηπειρωτικών Μελετών (Ε.Η.Μ)*. Οι εκδηλώσεις σταματήσανε τα επόμενα χρόνια, καθώς κρίθηκε επικίνδυνη η χρήση του αρχαίου θεάτρου. Κατόπιν τούτου στον αρχαιολογικό χώρο κατασκευάστηκε ένα λυόμενο θέατρο, όπου κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού πραγματοποιούνται πολιτιστικά δρώμενα, τα οποία οργανώνει ο Δήμος Δωδώνης www.ddodoni.gr

Το λυόμενο θέατρο στον αρχαιολογικό χώρο της Δωδώνης, όπου πραγματοποιούνται σήμερα μουσικές και θεατρικές παραστάσεις.

17- ΤΟ ΝΗΣΙ ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

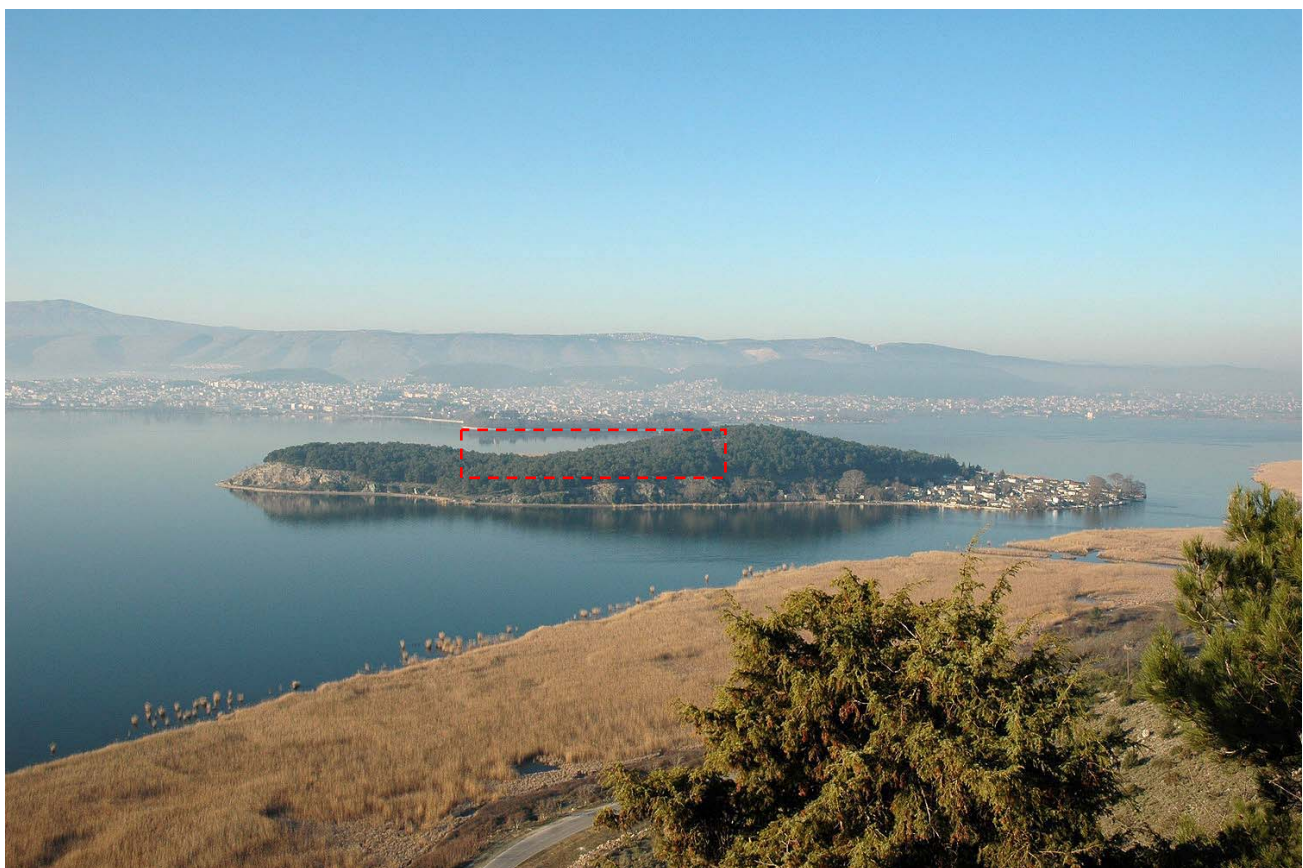
Τα Γιάννινα, η λίμνη και το Νησί

Τα Γιάννινα είναι ταυτισμένα με τη λίμνη τους, την Παμβώτιδα, που αποτελεί το χαμηλότερο σημείο της φυσικής λεκάνης που σχηματίζεται νότια του βουνού Μιτσικέλι (υψομ. 1810 μ.) Η λίμνη παλαιότερα εκτεινόταν ΒΔ, δημιουργώντας δυσκολοδιάβατα έλη που ταλαιπωρούσαν όσους κατευθυνόντουσαν από το βορρά προς τα Γιάννινα. Με τα έργα που γίνανε τα νεότερα χρόνια η λίμνη οριοθετήθηκε και το ύψος της βρίσκεται στα 470 μ. υψομ. και οι διαστάσεις της είναι 7,5 χλμ. μήκος, ενώ το πλάτος της φτάνει στο φαρδύτερο σημείο της τα 4,2 χλμ. Η περίμετρος της είναι 22 χλμ., ενώ η έκταση της 20 τετρ. χλμ. Το βάθος της κυμαίνεται από 2 μέχρι 6 μ., ενώ σε μερικά σημεία φτάνει και τα 10 μ.

Τα πρώτο από τα δύο χαρακτηριστικά σημεία της λίμνης είναι η **χερσόνησος** στη ΒΔ της πλευρά, όπου βρισκόταν τα παλιά Γιάννινα προφυλαγμένα μέσα στα επιβλητικά τείχη του κάστρου της. Η τάφος στη δυτική πλευρά της, διαμόρφωνε ένα βράχινο νησί 600 X 400μ., που από τη βυζαντινή περίοδο μέχρι και τον περασμένο αιώνα αποτελούσε το κέντρο της πόλης και την κατοικία των Τούρκων πασάδων .

Το δεύτερο χαρακτηριστικό σημείο της λίμνης είναι το **Νησί** που βρίσκεται στη βόρεια πλευρά της λίμνης απέχοντας μόνο 150 μ. από την απέναντι ακτή που έχει το όνομα Ντραμπάτοβα ('καλό νερό' στα σλάβικα λόγω της πηγής καθαρού νερού που εκβάλλει εκεί). Η έκταση του είναι 400 περίπου στρέμματα (1χλμ. X 500μ) ενώ δυτικά του, ο μεγάλος καλαμιώνας και τα βούρλα δίνουν την εντύπωση ότι το νησί είναι πολύ μεγαλύτερο. Το ψηλότερο σημείο του νησιού είναι ο Προφ. Ηλίας στα 530 μ. υψομ., 50μ. πάνω από την επιφάνεια της λίμνης.

Το Νησί είναι το πιο γοητευτικό κομμάτι της λίμνης, αν όχι των Ιωαννίνων. Οι κάτοικοι του πιστοί στο μικροσκοπικό νησάκι τους στην τελευταία απογραφή βρεθήκανε 347, αποτελώντας μια ξεχωριστή κοινότητα. Το λιλιπούτειο νησί, χωρίς αυτοκίνητα, ζει σε άλλους ρυθμούς. Οι κάτοικοι του πηγαινοέρχονται με βάρκες και πλοιάρια και ζουν από το ψάρεμα και τον τουρισμό. Ο διατηρητέος οικισμός τους αποτελεί γοητευτική όαση ηρεμίας σε αντίθεση με τα πολύβουα Γιάννινα. Λιθόστρωτα δρομάκια, αυλές κατάφορτες με λουλούδια, παιδιά που παίζουν στους δρόμους. Μια συναρπαστική ηρεμία που την διακόπτουν τα τιτιβίσματα των πουλιών στον πευκώνα που τυλίγει το νησάκι και τα πεδύματα των κουνελιών που κυκλοφορούν ελεύθερα στο νησί.

Το Νησί των Ιωαννίνων στη μέση της λίμνης. Πίσω του διακρίνεται η μικρή χερσόνησος όπου πάνω της κτίστηκε το κάστρο της πόλης (κόκκινη διακεκομμένη γραμμή).

Η ιστορία των Ιωαννίνων

Η χρονολογία ίδρυσης της πόλης δεν είναι επιβεβαιωμένη. Πληροφορίες τοποθετούν τις πρώτες εγκαταστάσεις στην περιοχή τον 6^ο αιώνα μ.Χ., όταν κάτοικοι από την πόλη Εύροια της Θεσπρωτίας εγκαταστάθηκαν γύρω από τη λίμνη, όπου και φαίνεται να δημιουργείται ο πυρήνας του κάστρου στο πλαίσιο ανοικοδόμησης των κάστρων σε όλη της Βυζαντινή επικράτεια υπό τον Ιουστινιανό. Μετά την κατάκτηση της Κωνσταντινούπολης από τους Φράγκους, το 1204, πολλές αριστοκρατικές οικογένειες μετέβησαν στην Ήπειρο και εγκαταστάθηκαν στην περιοχή, όπου δημιουργήθηκε το Δεσποτάτο της Ηπείρου με έδρα την Άρτα. Το τείχος της πόλης επεκτείνεται και σταδιακά η πόλη αναπτύσσεται. Μετά από μια σύντομη περίοδο κατά τον 14^ο αιώνα, όταν την περιοχή υπέταξαν οι Σέρβοι, η περιοχή άλλαξε συνεχώς χέρια και οι Φράγκοι άλλοτε με τον Φλωρεντινό Μπουοντελμόντι και στη συνέχεια με τους Τόκκους, που ελέγχανε τα Ιόνια νησιά διοικούσαν και τα Ιωάννινα. Το 1430 η φράγκικη κατοχή τελείωσε, καθώς οι Τούρκοι κατέλαβαν την πόλη. Τα προνόμια που δόθηκαν στην πόλη από τους Τούρκους λόγω της οικιοθελούς της παράδοσης επέτρεψαν την ανάπτυξη της. Στην πόλη συνυπήρχαν Τούρκοι, Έλληνες και Εβραίοι. Το 1730 η πόλη ανθούσε έχοντας 40.000 κατοίκους. Το 1788 την πόλη διοικούσε ο δαίμονιος Αλή Πασάς που καθόρισε την τύχη της ευρύτερης περιοχής με τις αυτονομιστικές του προθέσεις και τη σύγκρουση του με την Υψηλή Πύλη, η οποία το 1822 επανέφερε την περιοχή υπό τον έλεγχο της εξοντώνοντας τον Αλή Πασά. Τα Ιωάννινα, όπως και όλη η Ήπειρος, ενταχθήκανε στο Ελληνικό κράτος το 1912 κατά τη διάρκεια των Βαλκανικών πολέμων, ενώ η περιοχή υπέστη τα δεινά του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου λόγω της κατάκτησης της από τους Ιταλούς και στη συνέχεια του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου λόγω της ιταλικής εισβολής, ενώ υπέφερε ιδιαίτερα και λόγω του εμφυλίου που ακολούθησε μέχρι το 1949.

E.Lear Journals of a Landscape Painter in Albania Λονδίνο 1851

Το κάστρο των Ιωαννίνων και στο βάθος το Νησί από γκραβούρα του 1851.

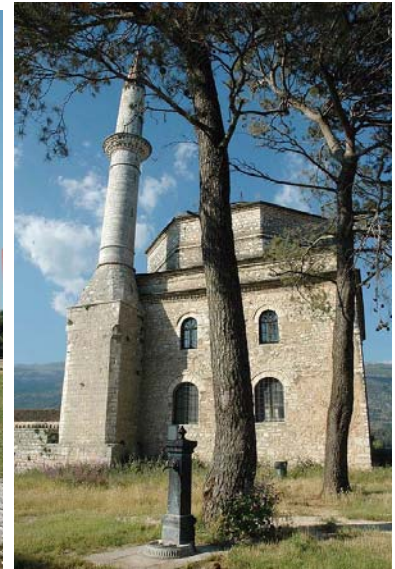
Το κάστρο των Ιωαννίνων

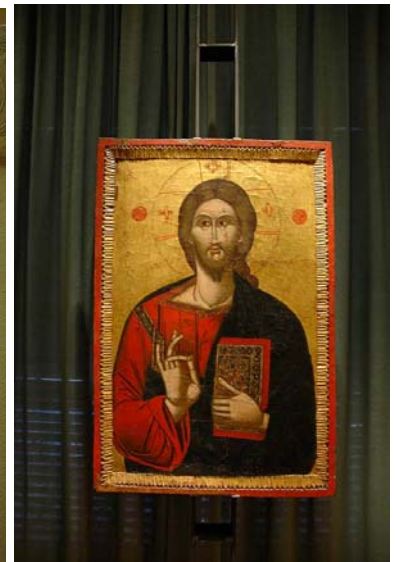
Ο πρώτος πυρήνας του κάστρου με το τζαμί του Ασλάν Πασά και τον μεντρεσέ (θεολογική σχολή).

Από το 6^{ον} αιώνα που κτίστηκε το κάστρο υπήρξε η καρδιά τη πόλης, αλλάζοντας πολλούς κυρίους Φράγκους, Σέρβους και Οθωμανούς, οι οποίοι το κατέκτησαν το 1430. Το κάστρο ανάλογα τους κυρίους του υπέστη μεγάλες μεταβολές αλλά την τελική του μορφή που υπάρχει σήμερα την απέκτησε επί του Αλή Πασά στα τέλη του 18^{ου} αιώνα. Οι παρειές του κάστρου κατέληγαν στην λίμνη, ενώ μια μεγάλη τάφος απομόνωνε το κάστρο από την στεριά καθιστώντας το δυσπρόρητο. Ο πρώτος πυρήνας του κάστρου υπήρξε στη βόρεια πλευρά του, όπου κτίστηκε και το τζαμί του Ασλάν Πασά, ένα από τα ωραιότερα

σωζόμενα τζαμιά στην Ελληνικό χώρο. Το κέντρο τη διοίκησης επί Αλή Πάσα μεταφέρθηκε στην νότια πλευρά του (Ιτς Καλέ). όπου και κτίσθηκε το σεράι του, το οποίο μετά το θάνατο του καταστράφηκε. Σήμερα στο χώρο του κάστρου πραγματοποιούνται πολιτιστικές εκδηλώσεις **????**

Το σημερινό βυζαντινό μουσείο των Ιωαννίνων στον νότιο πυρήνα του κάστρου και το Φετιχέ τζαμί ('τζαμί της νίκης') (δεξιά).

Αίθουσες του Βυζαντινού μουσείου των Ιωαννίνων στο ομώνυμο κάστρο.

Τα γεγονότα και η ιστορία στο Νησί

Την ηρεμία αυτή που επικρατεί ακόμα και σήμερα στο Νησί, αναζήτησαν οι μοναχοί και οι ασκητές που με την ίδρυση του "Δεσποτάτου της Ηπείρου" το 1204, μετά την κατάληψη της Κωνσταντινούπολης από τους Φράγκους, εγκαταστάθηκαν στο νησί αναγείροντας τέσσερα μοναστήρια. Τους επόμενους

αιώνες κτίσθηκαν και άλλες μονές για να φθάσουν συνολικά τις οκτώ. "Νησί των απίστων" (Κιαφίρ αντασί) το ονόμαζαν οι Τούρκοι λόγω των πολυάριθμων μοναστηριών του.

Το Νησί, ένας παραδοσιακός οικισμός που παραμένει σήμερα όπως και τους προηγούμενους αιώνες όπως περιγράφεται από τους Φράγκους περιηγητές. Η επικοινωνία με τα Ιωάννινα γίνεται μέσω μικρών σκαφών.

Η πρώτη επιβεβαιωμένη μαρτυρία για την μοναστική πολιτεία είναι η χρονολογία 1292 που αναγράφεται στο υπέρθυρο της Μονής Φιλανθρωπινών.

Ο Αριστοτέλης, ο Πλούταρχος και ο Θουκυδίδης, από τοιχογραφία της Μονής Φιλανθρωπινών.

Από τα καθολικά των μονών που κυρίως σώζονται παρατηρεί κανείς την απλή αρχιτεκτονική μορφή των κτισμάτων που ήταν απλές μονόχωρες, ή τρίκλιτες βασιλικές. Εξαιρέση αποτελεί η μονή Ντίλιου, που με την επιμελημένη τοιχοδομία της ανάγεται στην εποχή προ του 12^{ου} αιώνα. Τα τρία μοναστήρια, Φιλανθρωπινών, Ντίλιου και Ελεούσας, ξεχωρίζουν για τις εξαιρετικής τέχνης τοιχογραφίες τους, που σφράγισαν την εκκλησιαστική τοιχογραφία της μεσαιωνικής περιόδου στην Ήπειρο.

Η λίμνη και το νησάκι είναι συνδεδεμένα με ορισμένα γεγονότα που έμειναν στην ιστορία. Το 1434, τέσσερα χρόνια μετά την υποταγή των Ιωαννίνων στους Τούρκους, ο Ντουραχάν Πασάς έφθασε χειμώνα στη λίμνη, που ήταν παγωμένη και σκεπασμένη με χιόνι. Χωρίς να το αντιληφθεί πέρασε όλο το στρατό του πάνω από τη λίμνη και έφθασε στα Γιάννινα! Την άλλη μέρα μαθαίνοντας από τι είχε γλιτώσει ίδρυσε στην άκρη της λίμνης την ομώνυμη Μονή, την Παναγία Ντουραχάνη που υπάρχει μέχρι σήμερα.

Την εποχή του Αλή Πασά το νησάκι λόγω των υπέρογκων φόρων ήταν αραιοκατοικημένο ενώ στα μοναστήρια του φυλακίζονταν οι πολυάριθμοι αντίπαλοι του.

Στη λίμνη έγινε και ο πνιγμός της Κυράς Φροσύνης, μιας γοητευτικής Ελληνίδας με την οποία είχε ερωτική σχέση ο Μουχτάρ, ο μεγαλύτερος γιος του Αλή Πασά. Την Κυρά Φροσύνη εκδικήθηκε η γυναίκα του Μουχτάρ, που έπεισε τον Αλή Πασά να την πνίξει με άλλες 17 γυναίκες το 1801.

WILLIAM MARTIN LEAKE (Ουίλιαμ Μάρτιν Ληκ, 1777-1860) Γεννήθηκε στην Αγγλία και υπηρέτησε τη χώρα του σαν αξιωματικός. Εστάλη στην Ελλάδα προκειμένου να συγκεντρώσει πληροφορίες για τις διπλωματικές και στρατιωτικές αγγλικές υπηρεσίες. Η ευρυμάθεια του, οι γνώσεις του για την τοπογραφία της αρχαίας Ελλάδας και η αγάπη του για την εξερεύνηση, προσέφεραν ένα σημαντικό και αξιόπιστο έργο που συνέβαλε στην αποτύπωση της ζωής στην προεπαναστατική Ελλάδα.

Ο W. Leak, ο οποίος επισκέφθηκε στα 1809 το Νησί, σημειώνει:

«Μόνο δύο τρεις μοναχοί ήταν στο Νησί γιατί τα μοναστήρια χρησιμοποιούνται για τη διαμονή των φυλακισμένων από κάθε γωνιά της επικράτειας του βεζίρη. Το μεγαλύτερο μοναστήρι η Ελεούσα κατοικείται από τα γυναικόπαιδα των Σουλιωτών που κατέφυγαν στα Επτάνησα. (Οι Σουλιώτες εγκατέλειψαν το Σούλι το 1803). Αυτά τα φτωχά πλάσματα συντηρούνται με ένα κομμάτι ψωμί και από την ευσπλαχνία των κατοίκων.»

Ο Γάλλος πρόξενος Rouqueville (Πουκεβίλ) γράφει, περίπου το 1810, για το Νησί:

Ο **FRANCOIS ΠΟΥΚΕΒΙΛ** (Φρανσουά Πουκεβίλ) γεννήθηκε το 1770 στη Γαλλία χειροτονήθηκε ιερέας, αλλά γρήγορα εγκατέλειψε την ιεροσύνη και έγινε λαϊκός. Το 1794 σπούδασε ιατρική και με την ιδιότητα αυτή ακολούθησε το Γαλλικό εκστρατευτικό σώμα στην Αίγυπτο. Λόγω της κλονισμένης υγείας του αναχώρησε για την Γαλλία. Κατά τη διάρκεια του ταξιδιού συνελήφθη από Αλγερινούς πειρατές που τον παρέδωσαν μαζί με άλλους τέσσερις στον μπέη της Πύλου. Έτσι, ο Πουκεβίλ βρέθηκε στις φυλακές της Τρίπολης και από εκεί στις φυλακές της Κωνσταντινούπολης. Το διάστημα της φυλάκισης του διδάχθηκε αρχαία Ελληνικά και έγραψε και τον πρώτο τόμο των απομνημονευμάτων του από το ταξίδι του στον Μοριά. Μετά την απελευθέρωση του ο Ναπολέων τον διόρισε πρόξενο της Γαλλίας στα Ιωάννινα στην αυλή του Αλή Πασά, όπου παρέμεινε από το 1806 μέχρι το 1815. Ο Πουκεβίλ αναφέρει τον Αλή σαν τύραννο και μικρό μόνο διάστημα οι μεταξύ τους σχέσεις ήταν αγαθές. Τα χρόνια της διαμονής του στην Ελλάδα ο Πουκεβίλ ταξίδεψε και περιέγραψε της εντυπώσεις του, που παρ' όλο που από τους ειδικούς θεωρούνται σε πολλά σημεία τους ασαφείς και ανακριβείς, παραμένουν ένα από τα σημαντικότερα χρονικά για τα τελευταία χρόνια της προεπαναστατικής Ελλάδας. Πέθανε στη Γαλλία το 1838.

«Στα δύο τρίτα της λίμνης προς το άνω μέρος, απέναντι από το σαράι και από το τζαμί, πιο κοντά στο βουνό Μιτσικέλι παρά στην πόλη, υψώνεται ένα νησί με ανώμαλο έδαφος στα βόρεια του οποίου βλέπουμε ένα ελληνικό χωριό με ογδόντα οικογένειες που κατοικείται από ψαράδες και βαρκάρηδες. Στις πλαγιές και τις κορφές του μετράμε εφτά παρεκκλήσια τιμώμενα με το όνομα του μοναστηριού από τα οποία το σπουδαιότερο είναι το μοναστήρι του Σωτήρα που μετατράπηκε σε κρατική φυλακή και χρησιμοποιείται συχνά σαν τόπος κρυφών εκτελέσεων, εκείνων που η τυραννία (εννοεί τον Αλή Πασά) έχει συμφέρον να τους εξαφανίζει αθόρυβα. Στο νότιο μέρος αυτού του σκοπέλου που παρουσιάζει απόκρημνες πλαγιές προς το μέρος της Πίνδου, συναντάμε μερικά καλλιεργημένα χωράφια και λίγη πρασινάδα. Είναι προς το μέρος που βρίσκεται ο οικισμός στον οποίο οι κάτοικοι των Ιωαννίνων έρχονται τις όμορφες μέρες του καλοκαιριού για να διασκεδάσουν και να μεθύσουν. Οι ψαράδες τους παραχωρούν τα σπίτια τους και ξέρουν να ετοιμάζουν άριστα το ψάρι και τις καραβίδες, που είναι η συνηθισμένη απόλαυση σε αυτού του είδους τις συγκεντρώσεις, των οποίων η μουσική η χαρά και η τρέλα γοητεύουν ακόμα παρά την επαγρύπνηση της τυραννίας.»

Η απέναντι από το Μιτσικέλι όχθη είναι απότομη και χρειάζεται να παραπλεύσουμε νότια για να φτάσουμε στο μοναστήρι του Ντουραχάν, ξακουστό από μια θαυματουργή εικόνα και από ένα πανηγύρι που γίνεται εδώ κάθε χρόνο την ημέρα της Γέννησης της Θεοτόκου (όπου είναι αφιερωμένο και σήμερα). Ένας στενός δρομάκος επιτρέπει να φτάσουμε από εδώ δια ξηράς στο πανδοχείο της Αρδάμιστας (σημ. Λογγάδες) που είναι σκάλα ακτοπλοΐας για τη μεταφορά καυσόξυλων τα οποία έρχονται από την επαρχία του Ζαγοριού »

Η γοητευτική πλευρά της πόλης των Ιωαννίνων.

Το 1825 ο Louis Dupre, περνώντας από τα Γιάννενα, γράφει στο βιβλίο του «Αθήνα και Κωνσταντινούπολη»:

«Κατηφόρισα προς τη λίμνη, εκεί πάνω σε ένα νησάκι που αναδύεται από το νότιο τμήμα της, ανακάλυψα ένα όμορφο χωριό όπου μέτρησα επτά μοναστήρια. Απέναντι σχεδόν εκτείνεται κάτι σαν ακρωτήριο, όπου δεσπόζει το κάστρο και το παλιό σεράι και το οποίο αποτελεί το ανατολικό άκρο του όρους Πακτορός (σημερινός λόφος του προφ. Ηλία) και χωρίζεται από την πόλη μ' έναν πλατώ πορθμό. Όπου και να κοίταζα το βλέμμα μου αναπαυόταν μ' ευχαρίστηση: άλλοτε παρακολουθούσα τα ψαροκάικα, άλλοτε τ' αγριοπούλια που η κίνηση και το γοργό τους πέταγμα ζωντάνευαν την όλη σκηνή. Μου ήταν δύσκολο να ξεφύγω από τη θαυμάσια ατμόσφαιρα όπου ήμουν βυθισμένος για να ζωγραφίσω την άποψη με το σεράι και το φρούριο».

Τα σουλτανικά στρατεύματα που κατέφθασαν κατ' εντολή του σουλτάνου το 1821 για να υποτάξουν τον αντάρτη Αλή Πασά, πολιορκώντας τα Γιάννενα ξέσπασαν πάνω στο ανοχύρωτο νησάκι. Όπως περιγράφει ο ηγούμενος της Μονής Παντελεήμονος Ανανίας:

«Το νησί σκλαβώθηκε εξ αιτίας του Αλή Πασά και καταστράφηκαν τα μοναστήρια από τα θεμέλια και σκοτώσανε τους καλόγερους και λεηλατήσανε τα ιερά σκεύη των εκκλησιών και τους υπόλοιπους μας πήρανε σκλάβους. Ο Ρεσήτ πασάς πήρε για τον καθένα μας 150 γρόσια και μας άφησε ελεύθερους και γυρίσαμε στα μοναστήρια»

Το Νησί ένα χρόνο αργότερα, το 1822, συνδέθηκε με την εξολόθρευση του Αλή πασά. Ο Αλή πασάς κατέφυγε μαζί με τη Κυρά Βασιλική και τους έμπιστους του στη Μονή του Αγίου Παντελεήμονα, περιμένοντας αμνηστία από το σουλτάνο, αλλά τελικά η αμνηστία δεν δόθηκε και το κεφάλι του ταξίδεψε μέχρι το σουλτάνο.

Πολιτιστικές εκδηλώσεις στα Ιωάννινα

Τα Ιωάννινα έφεραν πάντα τη φήμη ότι είναι «πρώτα στα γρόσα και στα γράμματα». Καθ' όλη την περίοδο του έτους πραγματοποιούνται πολιτιστικές εκδηλώσεις που οργανώνει το Πνευματικό κέντρο του Δήμου Ιωαννιτών.

Τα τμήματα του Πνευματικού Κέντρου είναι

Δημοτικό ωδείο,

Τμήμα παραδοσιακών χωρών,

Εικαστικό εργαστήριο,

Ερασιτεχνική σχολή κλασικού και σύγχρονου χορού,

Φιλαρμονική.

Περισσότερες πληροφορίες www.pkdi.gr

Το site δεν είναι ενημερωμένο

Πνευματικό κέντρο του Δήμου Ιωαννιτών

Θ- ΝΟΜΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

18- Πόλη της Κέρκυρας

II ΙΤΑΛΙΑ

19- Lecce – Bari ??

20 Taranto ??

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ